

BÖLÜM V:
ECEVİT VE MİLLİ CEPHE DÖNEMİ
DIŞ POLİTİKASI (1973-1980)

Dış Politika İlkeleri: Çok Boyutlu Dış Politika ve Diğerleri	133
Dış Politika Yapımı: Hükümetler ve Asker	136
Dış Politika Uygulamaları	138
<i>1974 Kıbrıs Müdahalesi</i>	138
<i>Yunanistan'la Ege Denizi Krizleri</i>	141
<i>ABD Silah Ambargosu</i>	144
<i>Ortadoğu ile Sıcak İlişkiler</i>	148
<i>Dış Borç ve Döviz Krizleri</i>	151

■ AVRUPA KONSEYİNDE KONU-
ŞAN BAŞBAKAN ECEVİT, «GU-
ADELOUPETAN BU YANA
DÖRT AY GEÇTİ İVEDİ YARDIM
HENÜZ ORTADA YOK» DEDİ.

Strasbourg
Notları

■ Yıllardır
Parlamentoları
arayan
Ecevit'e
İtalyanlar
tutkuları
tutkuları
açılması
olmuş
yazdı

Yeni 3. Sayfa

Strasbourg'da Ecevit'in Avrupa Konseyi'ne gittiği an.

IMF ile
sürdürülen
görüşmelerde
belirli
konularda
tikanıklıklar
ortaya çıktı

■ IMF AVRUPA MAKASI ŞEFİ WHITTON
MALİYE BAKANI MURATZINOĞLU İLE
GÖRÜŞTÜ.

"Batılı dostlar yardım değil yarar peşinde"

DIŞ POLİTİKA İLKELERİ: ÇOK BOYUTLU DIŞ POLİTİKA VE DİĞERLERİ

1960'larda başlayan çok yönlü dış politika anlayışı 1971
wdarbesinin ardından kısa bir süre kesintiye uğradık-
tan sonra 1973 seçimleriyle birlikte kaldığı yerden de-
vam etmiştir. Bu sivil siyaset döneminin sembolik ismi ise,
1973 seçimlerinde İnönü'nün belirlediği geleneksel CHP çiz-
gisinin dışına çıkarak zafer kazanan **Bülent Ecevit** olmuştur.

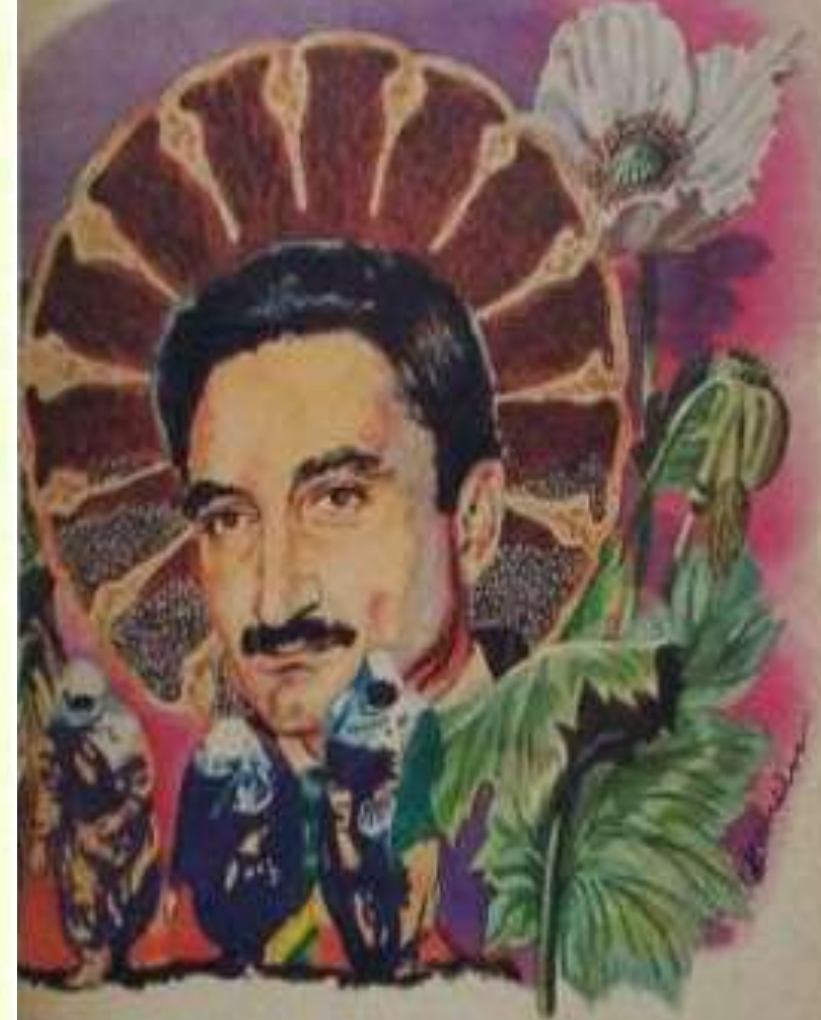
Dış politika bağlamında Ecevit, halefinden farklı düşü-
nüyordu ve bunu 1978'de kaleme aldığı bir yazısında açıkça
dile getirmişti (Ecevit, 1978; 205). Ecevit'e göre, **ulusal güven-
liği öncelikli olarak tüm "komşularla ve bölge ülkeleriyle iyi
ilişkilerin" yanı sıra "karşılıklı güven" esasına dayandırmak
gerekmekteydi**. Komşu ülkelerle böylesi bir karşılıklı güven
atmosferi inşa etmek, ona göre Türkiye için "silahlanmadan
daha güvenli" bir ortam sağlayacaktır.

Yine Ecevit **"tarih ve coğrafyanın bir ülkenin değişmez
unsurları"** olduğunu belirttikten sonra "tarihsel ve coğrafi
olarak Türkiye'nin öncelikle bir Balkan, Ortadoğu ve Doğu
Akdeniz ülkesi" olduğunu ve bu nedenle temel ilgi alanını da
söz konusu bölgelerin oluşturduğunu belirtmiştir. Fakat dış
politikaya yönelik bu yeni görme biçimi, Batı ile ilişkilerin
dışlanması anlamına gelmiyordu ve Ecevit bu yeni girişim-
lerin NATO üyeliğiyle uyumlu olması gerektiğinin de özenle
altını çizmiştir.

27 EKİM 1976

CHP'nin yeni program taslağı: "Dışa bağlı bir savunma düzeni, bağımsız dış politikayı kısıtlar,,

BÜLENT ECEVİT

DIŞ POLİTİKA

Turkey's Security Policies

BULENT ECEVIT

There have been great changes in the world in recent years, for better or for worse: some of these changes are directly relevant to Turkey and to Turkey's international relations and security forces, some are indirectly relevant. We cannot deny an interest in any of these changes, because Turkey is situated in such a critical part of the world geopolitically that she is bound to be influenced by events and developments taking place in the distant parts of the world as well as those nearer home.

During these recent years of rapid world-wide change—change involving international relations, technology and politics—many countries have been trying to adapt their foreign and security policies to these changes, and some in the meantime, by altering their postures, have caused other changes in the world.

Turkey has for some time lagged rather behind these changes, that is, she neglected for several years to gear her defence policies and international relations to the changes that started taking place in the world. Now we are trying to make up for lost time and trying to adapt Turkey in the international field and in the field of defence policies to the changing conditions. Because of her geopolitical position and history, Turkey is herself bound to become an agent of change in the world while trying to adapt herself to the changes that are taking place. The knowledge that the steps she will

In trying to foreign and : keep in mind are inter-relat is inseparable remind ourse years Turkey burden for r portionately g her budget a member cou agriculture a and the defe largely for tl system has b economy so tl 'take-off' stag

Changing Con
What are the particularly t national rela We first hav war period quite a few structure still years and plac Because of h finds herself both her ec must become

development in Turkey and devise our defence structure accordingly.

Principles of National Security

While formulating a new national security concept and new defence and foreign policies we feel bound to keep in mind certain principles and factors. One of them is that **we should make our national security primarily dependent on good relations and on establishing an atmosphere of mutual confidence with all our neighbours, with all the countries of the region.** Certainly a country always needs armaments and armies to ensure her security. But I believe, my government believes, that **establishing an atmosphere of mutual confidence in our relations with the neighbouring countries is at least as protective as, and sometimes more protective than armaments.** And we also believe that by basing her national security on such a principle, the principle of establishing a mutual atmosphere of confidence with her neighbours, a country can best contribute to peace.

In formulating a new national security concept and new defence and foreign policies we also feel bound to keep in mind **the historical and geographical realities of Turkey.** With changing times and conditions, alliances and other forms of co-operation may change. But **the history and geography of a country do not change, so that the most permanent and sound basis of a country's international relations should, we believe, be her historic and geographical realities.** Historically and geographically **Turkey is primarily a Balkan, Middle**

Eastern and Eastern Mediterranean country. This certainly does not exclude the fact that Turkey is also a member of the community of Europe, but **our starting point is the Balkan area, the Middle East and the Eastern Mediterranean.** Therefore we should give greater emphasis to these historical and geographical realities. In any case, we believe that good relations and co-operation with regional countries are also essential for speeding up economic development and growth, because then we shall be able to embark upon co-ordinated efforts and markets to enlarge the possibilities for our respective economies in the area.

This attitude in a way indicates a return to a policy first adopted when the Turkish Republic started, that of peacefully establishing Turkey in her own region by forming very close ties with the Middle Eastern countries as much as possible, and with the Balkan countries, before opening up to the rest of the world, and this is what we are trying to do again now.

Another factor that we have to keep in mind in evolving a new national security concept and, based on that, a new defence policy is that our defence system and structure should not be a burden, but should rather be a spur to our economy. We should therefore try to develop such industries for our defence as would be compatible with the means of our economy and which would increase its productivity.

In preparing a new defence concept and policy we should also keep in mind the new

Ecevit'in dış politikaya ilişkin bu yaklaşımı 1973 seçimlerinden sonra **CHP ve Milli Selamet Partisi** tarafından kurulan koalisyon hükümetinin programında açık bir şekilde dile getirilmiştir. Buna göre, komşu ülkeler, "tarihsel, geleneksel ve **manevi bağlar bulunan ülkelerle iyi ilişkiler**" ve 'bağımsızlığına yeni kavuşmuş veya kavuşma çabasında olan ülkelere özel bir yakınlık' hükümetin önceliklerini oluşturmaktaydı.

Daha sonra **Adalet Partisi öncülüğünde kurulan Milli Cephe hükümetlerinin** programlarında da benzer konular vurgulanmış ve 'tarihi ve kültürel bağlarla bağlı' olunan Ortadoğu ülkeleriyle olan ilişkilere önem verildiği ifade edilmiştir.

1974 Kıbrıs Müdahalesinin ardından ABD Kongresinin aldığı **silah ambargosu kararı** ve 1973 petrol krizi sonrası Türkiye'nin enerji alanında artan dışa bağımlılığı, **Ortadoğu ülkelerine yönelik bu ilginin en önemli iki nedeniydi. Fakat** bu ilgi, dönemin hükümetlerini ABD'den uzaklaştırmamış, bütün hükümet programlarında NATO başta olmak üzere güvenlik ittifaklarına olan sadakatin altı önemle çizilmiştir. Hatta silah ambargosu sırasında NATO ile ilişkiler sorgulanmadığı gibi, ambargonun sorumluluğu ABD Kongresine yüklenerek ABD hükümetiyle ilişkilerin olumlu düzeyi hükümet programlarında vurgulanmıştır. Dolayısıyla, 1960'ların ikinci yarısında olduğu gibi bu dönemde de, Ortadoğu'daki komşularla yakın ilişki temelinde izlenen çok boyutlu dış politika, ABD ve NATO ile ilişkilere bir alternatif olarak düşünülmemiştir.

1974 Kıbrıs Müdahalesi sonrasında Yunanistan'la ilişkilerin gerginleşmesine paralel olarak Ege ve Kıbrıs'ın güvenliği, Türkiye dış politikasının öncelikli konusu olmuştur. Bu dönemde kurulan hükümetlerin programlarında en geniş kısım **Kıbrıs ve Ege sorunlarına ayrılmış, "milli bir dava"** olarak tanımlanan Kıbrıs meselesinde adadaki "Türklerin özgürlük ve egemenliklerini sürekli kılmak" ve Ege'deki 'mil-

10 Mayıs 1974

Dışişleri Bakanı Güneş: "Batıdan bizi ciddiye aldıkları konusunda teminat istiyorum,,

■ Dışişleri Bakanı kişilikli bir dış politika izlenmesinin zorunluluğunu belirtti ve «Türkiye'nin NATO için kullandığı yükümlülükler yeterince çoktur; daha da fazlasını öteki NATO ülkeleri gösterebilir» dedi.

ANKARA CUMHURİYET BÜROSU

Dışişleri Bakanı Turan Güneş, dün Senato'da, bakanlığı büncesinin görüşülmesi sırasında ortaya konan eleştirileri cevaplar-ken, Batıya sürekli teminat verme kaygısı taşıyan dış politika-nın Türkiye'ye prestij kazandır-dığını savunmuş, «Ben Batılılar-dan teminat istiyorum. Orta Do-ğuda ne yaptıklarından lütfen bizi haberdar etsinler, bizi cid-

de eden Turan Güneş, «İnsaf edi-niz. Fransa Dışişleri Bakanı Or-ta Doğuda üç defa tur attı, biz sorduk mu? Teminat istedik mi, NATO üyesi, Ortakpazar üyesi Fransa ne yapıyor, dış poli-tikası değiştiriyor musun diye- demis, hükümetin dış politika konusundaki seçişlerinin açıkça belli olduğunu söylemiştir. (Devamı Sa. 7, Sü. 1 de)

24 NISAN 1974

Erbakan başkanlığındaki Türk heyeti bugün Suudi Arabistan'a gidiyor

S. Arabistan'dan uzun vadeli kredi istiyoruz

Riyat'a götürülecek teklifler ve görüşmede izlenecek politika dün Genelkurmay'da yapılan toplantıda tesbit edildi

TABİİ GAZ HATTI İÇİN 3 YABANCI

Çok yönlü dış politika...

10 Ekim Çarşamba 1973

Ecevit: Türkiye demokrasiden vazgeçerse Amerika buna göz yumabilir

DIYARBAKIR — Ankara'dan dün sabah Diyarbakır'a gelen oradan da Mersin'e geçerek Çorum ve Amasya'da konuşma lar yapan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, seçim gezisini yaptığı özel uçakta yabancı basın mensuplarının, Türkiye'nin NATO'daki yeri ile ilgili soru-larına karşılık «NATO içinde yalnız bırakılma ihtimalini göz-önünde tutarak kendi bağımsız savunmamız için gerekli ted-birleri almamız lazımdır» demis-tir. Ecevit, yabancı basın men-suplarıyla konuşmasında ayrıca sunları söylemiştir:

«Türkiye batılı olmak zorun-dadır. Türkiye, demokrasiden vazgeçemez. Ancak, Türkiye de-mokrasiden vazgeçerse Amerika buna gözyumabilir. Amerikanın demokratik olmayan ülkelerle dostluğunu sürdürdüğü bilin-mektedir. Türkiye ileride Av-rupa enternasyonuna dahil ola-caktır. Demokratik rejimle yö-netlenmeyen ülkeler Avrupa Top-luluğuna alınmamaktadır. Bu-nun için Türkiye'nin demokratik yönetimle idare edilmesi şart-tır.» Ecevit, Diyarbakır'da yaptığı konuşmada ise Doğu sorunları-na değinmiş ve «Bu bölgede ağı-ların, şeyhlerin gücü, devletin

Ga
top
po
DE
co
da

li hakların' korunması konusunda azami gayreti göstermek, temel hedefler olarak belirlenmiştir.

ABD'nin uyguladığı silah ambargosuyla birlikte Ege ve Kıbrıs sorunlarının dış politikanın merkezine yerleşmesi, dış politikada ulusal **güvenliğe yapılan vurguyu artırmış** ve örneğin 1978'de kurulan **Ecevit** hükümetinin programında **'Türkiye'nin kendi ulusal güvenliğini büyük ölçüde kendi olanaklarıyla' sağlama hedefi belirlenmiştir**. ABD silah ambargosu karşısında hayal kırıklığına uğrayan ve ABD'ye olan bu bağımlılığın Kıbrıs ve Ege'de Türkiye'nin manevra alanını daralttığını düşünen dönemin karar vericilerine göre, 'Türkiye'nin savunmasının aşırı ölçüde dış desteğe ve belirli bir kaynağa bağımlılıktan' kurtarılması gerekiyordu.

Ulusal güvenliği sağlamanın yolu ise yine 1978 Ecevit Hükümeti programında belirtildiğine göre ekonominin 'bunalımlardan ve darboğazlardan bir an önce kurtarılmasından' geçiyordu. Üstelik 1973'te yaşanan petrol krizi, Türkiye ekonomisini ciddi ölçüde krize sokmuş ve 1973'te 700 milyon dolar olan dış ticaret açığı, iki yıl içinde 3 milyar dolara yükselmiştir. Bu iki neden ekonomik kaygıları dış politikanın önemli konularından birine dönüştürmüş, fakat 1950'lerden farklı olarak ekonomi, ABD ile ilişkilere endeksli bir kaygının aksine daha çok Ortadoğu ve diğer komşu ülkelerle ilişkileri şekillendiren temel dinamik olmuştur.

1977'den itibaren **Sovyetler Birliği'nden dış yardım alma**ya başlayan Türkiye, 1978 yılında Moskova'nın en fazla dış yardım yaptığı ülkelerden birisi olmuştur (TDP, 2004: 783). 27 Ağustos 1973'te Irak'la imzalanan bir antlaşma doğrultusunda **Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı 1977 yılında açılmış** ve böylelikle Türkiye yaşadığı petrol krizine kısmi bir çözüm bulabilmiştir. Fakat bu çeşitlenen ilişkiler ekonomik düzelme konusunda yeterli olmayınca Türkiye sıklıkla Batı dünyasına yönelmiş ve IMF'den borçlanma yoluna gitmiştir.

7 Ocak 1976

Dış ticaret açığı 3 milyar 134 milyon dolara yükseldi, bu yıl 5 milyarlık ithalat yapılacak

ANKARA. (Cumhuriyet Bürosu)

1976 ticaret rejimini açıklamak amacıyla bir basın toplantısı düzenleyen Ticaret Bakanı Halil Başol. 1976 yılında toplam 5 milyar dolarlık ithalat yapılacağını, ithalat teminat oranlarında bir değişiklik yapılmadığını ve oranların arttırıldığını, kasım 1975 itibarıyla dış ticaret açığının 3 milyar 134 milyon dolara yükseldiğini bildirmiştir.

dış ticaret açığının 3 milyar 134 milyon dolara yükseldiğini bildir-
miştir. İhracattaki düşüklüğü
(Devamı Sa. 9, S. 1 de)

GÖZLEM

27 Ağustos 1973: Türkiye ilk petrol botu hattı antlaşmasını Irak ile imzaladı. Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı.

TÜRK - İRAK PETROL BORU HATTI
ANLAŞMASI İMZALANDI

Türkiye'ye 625 km. petrol hattı döşeniyor

Kerkük'ten gelecek olan Irak petrolü Dörtöl'den ihraç edilecek. Türkiye buradan 14 milyon ton ham petrol alacak

POLİSİN UYARISI

DIŞ POLİTİKA YAPIMI: HÜKÜMETLER VE ASKER

Dönemin dış politika yapım sürecinin nasıl işlediğini 1974 Kıbrıs Müdahalesi örneği üzerinden değerlendirmek gerekirse, ilk söylenmesi gereken Başbakan **Bülent Ecevit'in karar verme sürecinin merkezinde olduğu**; fakat başta ordu olmak üzere koalisyon ortağı, muhalefet partileri, parlamento, basın ve kamuoyunun belirlediği **sınırlar içinde hareket ettiği**dir. Daha önceki dönemlerden farklı olarak Türk siyaseti **1970'lerde koalisyon hükümetleriyle tanışmıştır**. Bu tarz **hükümetler küçük ortağın kararına önemli ölçüde bağımlı olduğu için hem Ecevit hükümetinde hem de Milli Cephe hükümetlerinde rol alan Necmettin Erbakan karar verme sürecinde öne çıkan aktörlerden birisi olmuştur**.

Temmuz 1974'teki Kıbrıs'a yönelik ilk müdahale sırasında özellikle **kamuoyundan gelen müdahale baskısı** Bülent Ecevit'in kararında etkili olmuştur. Yine **askerin 'önce İngiltere'yi ikna etme olmazsa direkt askerî müdahale gerçekleştirme' politikası** hükümetin politik seçeneklerini sınırlandırmıştır. Ecevit müdahale öncesi İngiltere'yi ikna etme sürecinde temel aktör rolü oynarken, müdahale sonrası süreçte bu rolü dönemin **Dışişleri Bakanı Turan Güneşle** paylaşmıştır. Fakat ağustos ayında gerçekleşen **ikinci müdahale öncesinde Ecevit** temmuz ayındaki müdahalede olduğu gibi başlangıçta askerî operasyon konusunda kararlı bir tavır sergilemezken, **koalisyon ortağı Erbakan ve askerden gelen müdahaleyi genişletme baskıları** Ecevit'in yeni bir müdahale doğrultusunda kararını gözden geçirmesinde etkili olmuştur (Adamson, 2001: 292-293).

Kıbrıs dışındaki diğer dış politika gelişmelerine bakıldığında, Bülent **Ecevit'in ideolojisinin temel sütunlarından birisini 'bağımsız dış politika'** oluşturmaktaydı ve bu nedenle iktidarda olduğu dönemlerde dış politikaya özel bir ilgi-

BÜLENT ECEVİT: (Başbakan) — 15 Mayıs 1972'den beri CHP Genel Başkanı. Doğ. 1925 İstanbul. Robert Kolej mezunu. Yazarlığa edebiyatla başladı, gazetecilikle devam etti. Türkiye Cumhuriyetinin 19. Başbakanı oldu.

NECMETTİN ERBAKAN: (Başbakan Yardımcısı) — Profesör, MSP Genel Başkanı, Konya Milletvekili. 1926 Sinop. İTÜ mezunu. Odalar Birliği Genel Sekreterliği ve Başkanlığı yaptı. MNP Genel Başkanıydı. Fransızca, İngilizce bilir.

HASAN İŞİK: (Millî Savunma Bakanı) — 1960'dan sonra kurulan İnönü hükümetleri döneminde Dışişleri Bakanlığı yapmıştır. Moskova ve Paris Büyükelçiliklerinde bulunmuştur. 14 ekim'de Bursa'dan milletvekili seçilmiştir. Evli, bir çocuklu.

TURAN GÜNEŞ: (Dışişleri Bakanı) — İdare Hukuku profesörü, İstanbul Hukuk mezunu. Doğ. 1921 Kandıra. 1954'de DP'den milletvekili seçildi. Hürriyet Partisi kurucularından. CHP Genel Sekreter Yardımcısı. Evli, bir çocuklu.

1974: Dönemin Dışişleri Bakanı Turan Güneş ve arkada Kıbrıs hareketinin izin şifresinde ismi geçen kızı Ayşe ("Ayşe Tatile Çıksın")

si olmuştur. Ecevit'in bu özel ilgisi bir taraftan güvenlik ve tehditle ilgili dış politika konularında ordu tarafından sınırlandırılırken, diğer taraftan da koalisyon ortağı Necmettin Erbakan'ın İslam dünyasına ilgisi bu bölgeye yönelik dış politikayı Ecevit'in kontrolü dışına çıkarmıştır.

Milli Cephe hükümetlerinde de dış politikanın yapımı konusunda benzer bir durumdan söz edilebilir. Hükümetlerin dış politika alanındaki etkinliğini sınırlandıran temel aktör yine Türk Silahlı Kuvvetleri olmuştur. Örneğin 1974 Kıbrıs Müdahalesinin ardından hükümetin aldığı ve Ege Denizi'nin Yunanistan'la ortak kullanılacağını öngören 714 Numaralı Notam 23 Şubat 1980'de genelkurmay başkanının başlattığı bir girişimle kaldırılmıştır. Söz konusu kararda dönemin Başbakanı Demirel'in onayı olsa da, dışişleri bakanlığına haber verilmemiş olması genelkurmayın politika yapımındaki etkinliğini göstermesi açısından önemlidir (Cizre-Sakallıoğlu, 1993: 206).

Bülent Ecevit hükümetleriyle kıyaslandığında Milli Cephe hükümetlerinde, ordunun dış politika yapım sürecine müdahale etmesine yönelik itirazlar yok denecek kadar az olmuştur. Üstelik koalisyon ortaklarından Milliyetçi Hareket Partisi ve yine Adalet Partisi içindeki bir grup milletvekili, ordunun iç siyasette olduğu kadar dış politikada da belirleyici olması gerektiğine inanmıştır. Koalisyon ortaklarından Necmettin Erbakan liderliğindeki Milli Selamet Partisi ise hükümetin daha çok İslam dünyası ile ilişkilerinde belirleyici olmuştur. Yine Ecevit hükümetlerinden farklı olarak Milli Cephe hükümetlerinde dışişleri bakanlarının, özellikle de 1960'larda Demirel hükümetleri sırasında dış politika yapım sürecinde etkili olmuş olan İhsan Sabri Çağlayangil'in bu dönemde de öne çıktığı söylenebilir.

1970ler Milli Cephe hükümetlerinin dış politika karar verme sürecinde etkili isimleri: Necmettin Erbakan, Süleyman Demirel, Alparslan Türkeş

5 Eylül 1980: MSP'nin suçlamalarına Ecevit'in CHP'si de destek verince Dışişleri Bakanı Hayrettin Ekmen güvenoyu alamadı ve düşürüldü.

M. Meclisi B : 123

li menfaatlerimize aykırı hareket ettiği iddiasıyla Dışişleri Bakanı Hayrettin Ekmen hakkında Anayasanın 89 ncu. Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 107 nci maddeleri uyarınca bir Gensoru açılmasına ilişkin önergesi, (11/66)

BAŞKAN — Başka Gensoru önergeleli vardır. onları okutacağım.

Bu Gensoru önergeleli basılıp sayın üyelerle dağıtılmış bulunmaktadır.

Sayın Divan Üyesi arkadaşımın çok süratli okumasından dolayı anlaşılmadığını iddia eden arkadaşlarımız, bu basılı içtüzüğü (sıfıfca edebilirler. (AP sıralarından girtirtiler)

MUSTAFA BAŞOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, bu önergeleden dağıtılmadı; hem dağıtılma tife, o takdirde okutmanız ne gerek var? Süratli okuduğundan anlaşılıyor.

BAŞKAN — Dağıtılmıştır efendim; bu içtüzük mecburiyettir.

Şimdi bu Gensoru önergelelini okutuyorum. Arkadaşlardan da rica ediyorum, anlaşılacak şekilde okunsunlar, isticale gerek yok, yani çok aceleyle gerek yok.

Önergeyi okutuyorum:

Millet Meclisi Başkanlığına

Dışişleri Bakanı hakkındaki Gensoru önergesi'miz ekte taktim edilmiştir. Gerekli işleme müsaade: (nizi saygılarımla arz ederim.

29 . 7 . 1980

Necmettin Erbakan Süleyman Atila Emeç
MSP Genel Başkanı (MSP Grup Başkanvekili)
Konya (Milletvekili) İstanbul (Milletvekili)

Hasan Aksoy
MSP Grup Başkanvekili
Adana (Milletvekili)

AP azınlık Hükümetinin Dışişleri Bakanı Sayın Hayrettin Ekmen, 8 aydan beri tutum ve davranışlarıyla dış politikamızda melli menfaatlerimizi ihlal etmekte, telafisi imkânsız mellecele sürüklenmektedir. Şöyle ki :

1. Sayın Bakan görevi başlar başlamaz, bir neçerinde Avrupa'ya velayet yapacak, Türkiye'yi İslam dünyasından asıyıp, Batı ile alyak birleşirmeye müncer olacak, Ortak Pazarı sokmaya teçebbüs etmiştir.

2. Ege'deki haklarımızı korumak şöyle dursun, 714 sayılı Notam'ı sebepsiz olarak kaldırması, Ege'deki adaların Yunanlılara tahkim edilmesine ilaveten,

M. Meclisi B : 123

9. Son olarak, İsrail Parlamentosundan 1400 yıllık İslam şehri Kudüs'ü kendisine devlet merkezi yaptığna dair bir karar aldı. Bu olay, aramızın en mühim olaydır. İslam aleminin haklarına, Ortadoğu ve dünya sultihne karşı pervasız ve kültürhça bir tecavüzdür.

İsrail'in Kudüs başkent ilan emeli, aynı projenin bir diğer bölümü olan, Anadoluyu kendisine velayet yapma ademinin bir başlangıcıdır. Böyle tadehi bir olay karşısında, yapılacak ilk iş, İsrail'e münasibetleri olan Türkiye'den başka bir ülke marucut değildir, 1973'den beri her İslam Konferansında

21 . 8 . 1980 O : 1

Yunanların Ege'yi kendi gölgesi olarak kabulmesine zemin hazırlamıştır.

Bu yüzden Ege hava kontrolü Yunanlıların eline geçmiştir.

3. (Batı Trakya'da zulme uğrayan kardeşlerimize asla sahip çıkınmıştır.

4. Bu Bakan, (İslam'a nezaketsiz yaklaşım) diyerek, İslama döndüğü için Batıların kuyduklarını ambargoda İran'ın değil Batıların yanında yer almıştır.

5. (Afghanistan) — Bu Bakan, Afghanistan'a vakıf komünist tecavüzleri karşısında Amerika müsaade etmediği için konuşmamış, Afganlı mücahidlere gönül yardımı bile yapmamıştır.

6. İslam Konferansı: — Bu Bakan, son İslam Konferansı'na, koşup Brüksel'e yetişmek bahaneyle yarıda bırakmış, konferansta alınan çok önemli tarihi kararları milletimize müdeleyeceğine, «Konferansta ihlalf çıktı» diye ancak İsrail'i memnun edecek mihiyette beyanlar vermiştir. «Bu konferansta alınan kararlar tükemizi bağlamaz» diyerek benli bir tutum takınmış. Müslüman ülkelerle münasibetleri zedelemiştir.

7. İsrail'in, emperyalist hedefleri ve tecavüzleri karşısında tutumunu: — Bilindiği gibi, bugünkü İsrail, dünya sionizm planlarının bir adımı olarak kurulmuştur. İsrail meclisinin önünde heykeli bulunan Theodor Herzl'in yiz sene evvel hazırladığı plan, önce merkezi Kudüs olmak üzere bir İsrail Devletinin kurulmasını, bılhare de adım adım ilerleyerek Fırat, Dicle ve Nil havzalarının, yani Anadolunun İsrail'e velayet yapılmasına esas almaktadır.

İsrail son aylarda, tecavüzleri daha da artırmış, ıggal ettiği Müslüman topraklarından çekilmez fauz gelirken, tam tersine, bir yandan bu bölgelerde sürekli olarak yeni yerleşme merkezleri tesis etmekle, diğer yandan bu bölgelerdeki Müslüman halka teörist tecavüzler düzenlemektedir.

Bütün bu olaylar cereyan ederken, bu Bakan sadece susmuştur ve bılakış İsrail'e münasibetleri gelişirmeye özen göstermiştir.

8. Bu vahim olaylar üzerine, bütün Müslüman ülkelerin Dışişleri Bakanları İsrail'in, tecavüzlerini tefin ve önlemek maksadıyla, Ortadoğu ve dünya sultih bakanından büyük öneme haiz Acınan Konferansı talep ettiler. Bu Bakan, 11 - 13 Temmuz tarihleri arasında yapılan bu toplantıya gitmedi. Bunun yerine Sofya'ya gümeyi tercih etti.

21 . 8 . 1980 O : 1

Türkiye'nin İsrail'e münasibetlerini kesmesi, arada talep edilmektedir.

Son Kudüs olayı, vahim bir olaydır ve artık münasibetlerin kesilmesi lazımdır. (Bu Bakan, Müslüman ülkelerle her türlü münasibetlerimizin gılışılmasına mani olmakdan başka, bir işe yaramadığı halde, arada İsrail'e münasibetlerimizi devam ettirmekte, İslam aleminin imetmekte, karışıklık olarak sağlanarak melli menfaatleri ihlal etmektedir.

Yukarıda arz edilen sebeplerden dolayı, Anayasanın 89 ncu maddesi gereğince Dışişleri Bakanı hakkındaki Gensoru uşılmasını arz ve talep ederiz.

1974 Kıbrıs Müdahalesi

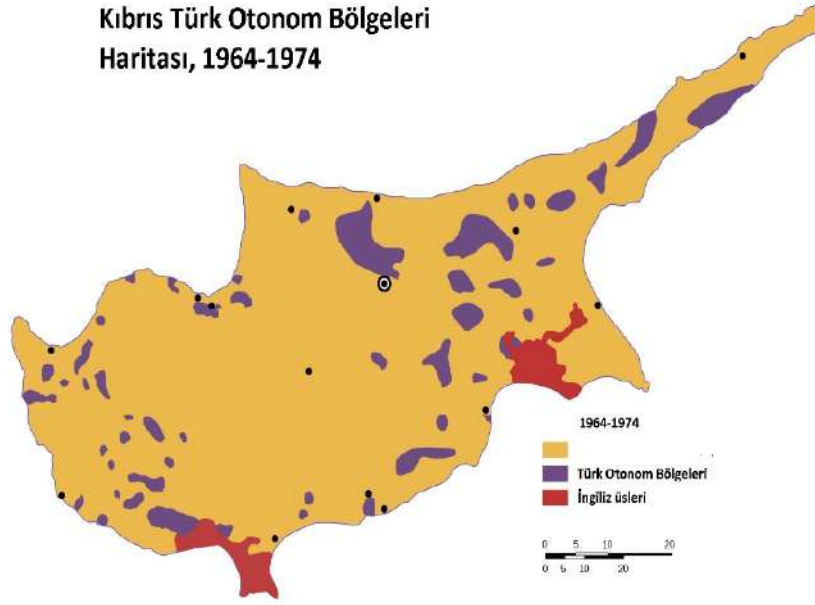
Yunanistan'da 1967 yılında yapılan bir darbeyle iktidarı **'Albaylar Cuntası'** ele geçirmişti ve cunta içerideki normalleşmeyi Yunan kamuoyunu etkileme kapasitesine sahip Kıbrıs konusunda elde edilebilecek bir başarıyla sağlayabileceğini düşünüyordu. Fakat bu politikanın önündeki en önemli engel Kıbrıs'ta Atina'dan bağımsız bir politika izleyen Makarios hükümetiydi ve **Cunta 1974'e kadar birçok kez Makarios'u devre dışı bırakmaya çalışmıştır.** Bu girişimler başarısız olunca Albaylar Cuntası **15 Temmuz 1974'te Kıbrıs'ta bir darbe düzenleyerek** şiddet yoluyla Makarios'u iktidardan uzaklaştırmış ve yerine Atina'ya yakın bir ismi iktidara getirmiştir.

Kıbrıs'ta bunlar yaşanırken, Türkiye'de 1973 seçimlerini kazanarak iktidara gelen Bülent Ecevit, **seçim kampanyası sırasında bağımsız bir dış politika vaadinde bulunmuştu** ve bu politikanın uygulamaya konulabilmesi noktasında Kıbrıs'taki gelişmeler yeni hükümet için bir fırsattı.

Bu bağlamda Ecevit hükümeti **Makarios'un dışarıdan bir darbeyle devrilmesini, Garantörlük Antlaşmasının Türkiye'ye verdiği müdahale yetkisi temelinde yorumlamıştır.** Ecevit ile benzer bir şekilde Kıbrıs'taki darbenin ardından toplanan Milli Güvenlik Kurulu da "Adadaki anayasal düzen yıkılmış, gayrimeşru bir askerî yönetim kurulmuştur. Türkiye bunu antlaşmaların ve garantilerin ihlali saymaktadır" açıklamasını yapmıştır.

ABD ve üçüncü dünya ülkeleri başta olmak üzere dünya kamuoyu da Kıbrıs'taki yeni gelişmeleri eleştiren bir tavır takınınca Türkiye garantörlük hakkı temelinde adaya müdahale etme kararı almıştır.

Kıbrıs Türk Otonom Bölgeleri Haritası, 1964-1974

15 Temmuz 1974: Yunanistan, Kıbrıs'ın bağımsızlığını savunan Makarios'a darbe yaptı. Türkiye'nin 1959 antlaşmasına göre müdahale hakkı doğdu

Milliyet Halk Gazetesi

Yunan subaylarının yönetimindeki Ulusal Muhafız Gücü, beklenen komployu yaptı

KIBRIS'TA DARBE OLDU

MAKARIOS'un AKİBETİ MEÇHUL

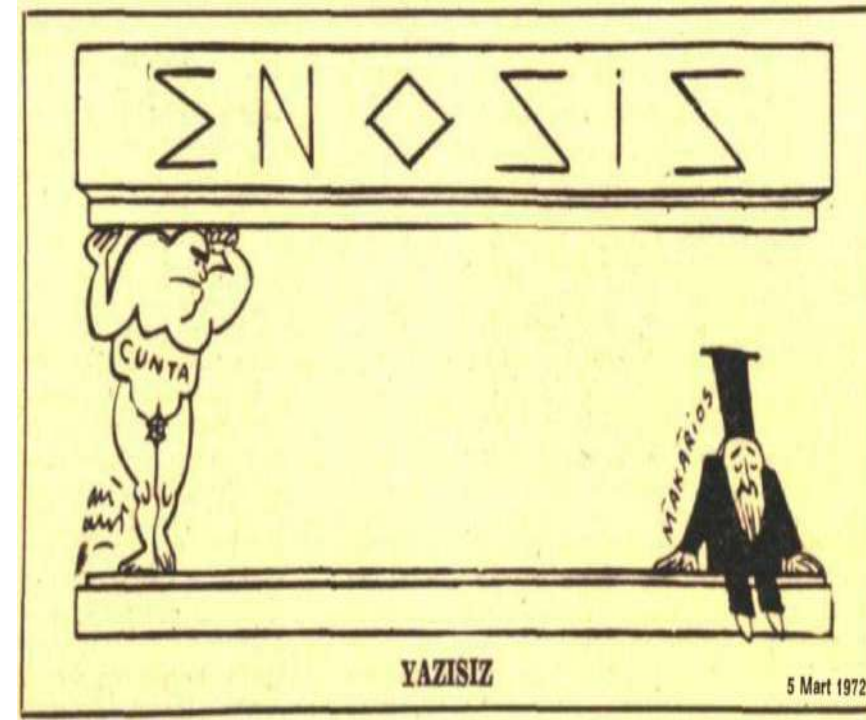
Darbeciler, «EOKA»cı Sampson'u C. Başkanı ilân ettiler

ANKARA'DA DURUM

İngiltere, İsveç ve BM Genel Sekreteri, «Makarios'un akıbetini bilmediklerini» açıkladı, Finlandiya yaşıyor diyor. Makarios veya benzer bir ses radyodan halkı cirenise çağırdı

Yeni beşer radyoda, «Türk hükümeti, «EOKA»cı Sampson'u C. Başkanı ilân etti» dedi

GÜNEŞ, PEKİNG'İN İLK UÇAKLA YURDİ DONUYOR

18 Temmuz 1974: İngiltere Kıbrıs'a ortak müdahale teklifini kabul etmeyince, Türkiye adadaki darbe yönetimine 24 saat süre verdi.

Barışçı çözüm için 24 saat süre tanıdık

Kıbrıs'taki darbeyi yöneten 650 subayın çekileceğini bildiren Yunanistan NATO delegesinin sözleri doğru çıkmadı

HASAN CEMAL Bildiriyor

LONDRA — İngiltere başbakanı, bugün dışişleri bakanı ile bir araya gelerek Kıbrıs'taki durumu görüşüyor. Başbakan Ecevit, dış bakan Lord Avon'a, «Yunanistan'ın Kıbrıs'ta bir darbe düzenlediği ve Makarios'u devre dışı bıraktığı» dedi. Başbakan Ecevit, «Yunanistan'ın Kıbrıs'ta bir darbe düzenlediği ve Makarios'u devre dışı bıraktığı» dedi. Başbakan Ecevit, «Yunanistan'ın Kıbrıs'ta bir darbe düzenlediği ve Makarios'u devre dışı bıraktığı» dedi.

ABD GÖRÜŞMELERİNİ TARAF DEĞİL

Washington'da ABD Başkanı Nixon ile Türkiye Cumhurbaşkanı Demirel'in görüşmesi, «Yunanistan'ın Kıbrıs'ta bir darbe düzenlediği ve Makarios'u devre dışı bıraktığı» dedi.

Türkiye adaya müdahale edebilecek askerî hazırlıkları yapmaya 1964'te yaşanan gerginliğin ardından zaten başlamıştı. 1967'den itibaren adaya denizden çıkarma yapabilecek teçhizat teminine başlanırken, hava indirmesi için de Batılı ülkelerden 15 bin paraşüt ve 6 helikopter satın alınmıştır. Fakat harekât öncesinde olası bir Yunan tepkisinden çekildiği için çıkarma gemilerinin yüzde 70'i Ege sahillerinde konuşlandırılmıştı. Bu nedenle Türk ordusu adaya sadece 6 bin civarında asker çıkartılabildi.

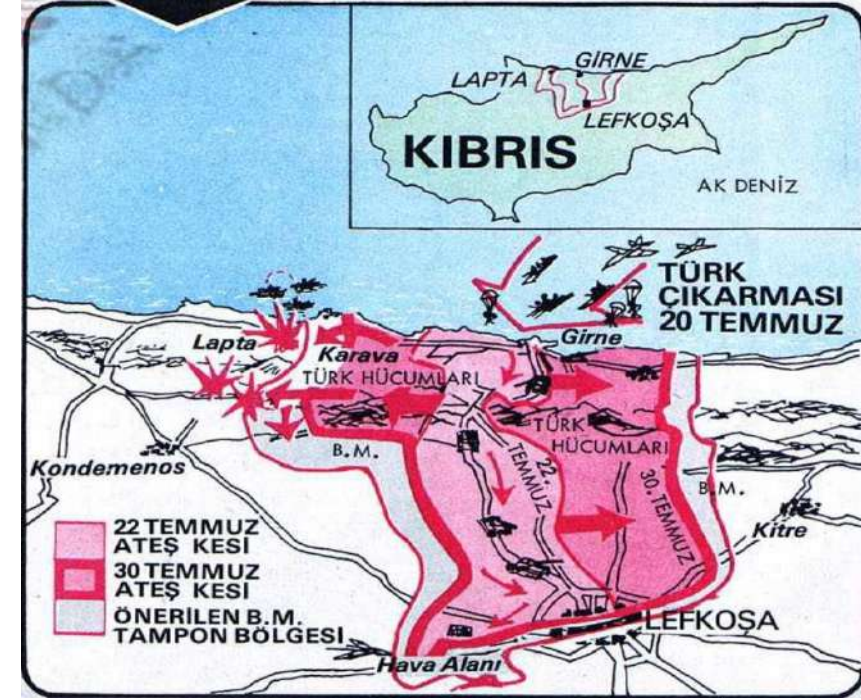
20 Temmuz 1974'te başlayan müdahale, 30 bine yakın Rum askerî karşısında oldukça yavaş ilerlemiş ve ateşkese kadar ancak adanın yüzde 7'si kontrol altına alınabilmiştir. Üstelik müdahale sırasında Rum güçleri bir kısım Türk köylerini de işgal edince daha önce Türklerin kontrolündeki topraklar (adanın yaklaşık yüzde 17'sini oluşturan dağınık otonom bölgeler) müdahale öncesindeki miktarın daha da altına düşmüştür (Bölükbaşı, 2001: 243). Dolayısıyla yapılan askerî müdahale sonucunda adadaki Türklere olası çatışmalar karşısında bir güvenlik ortamı sağlanamadığı gibi, kontrol altına alınan yüzde 7'lik kısmın dışında yaşayan ve adadaki Türklerin yüzde 65'ini oluşturan kısım da çatışma tehlikesiyle karşı karşıya bırakılmıştır.

Askerî müdahalenin ilk aşaması Türkiye'nin Birleşmiş Milletler'in aldığı ateşkes kararını ABD'den gelen baskı sonucunda kabul etmesiyle sona ermiş ve Türkiye, Yunanistan ve İngiltere yeni durumu görüşmek üzere BM gözetiminde 25 Temmuzda Cenevre'de bir araya gelmişlerdir. Yapılan görüşmeler sonrasında 30 Temmuzda kabul edilen Cenevre Deklarasyonu ile Türkiye müdahalenin hukuksal olarak meşru olduğunu kabul ettirmiş ve adadaki Türk toplumunun özerk olduğu konusunda bir karar çıkartmıştır. Fakat görüşmelerin sürdüğü esnada adadaki Rum kuvvetleri yüzde 7'nin dışında kalan Türk bölgelerini işgal etmeye devam ediyordu ve

20 Temmuz 1974: Kıbrıs müdahalesinin birinci aşaması başladı. Türk ordusu adanın çeşitli bölgelerine hava indirme operasyonu yaptı.

Temmuz 1974 operasyonu öncesinde Türklerin kontrolündeki bölgeler (kanton, enclave) 1970 tarihli bir #CIA raporunda şu şekilde gösterilmiş.

Temmuz 1975: Kıbrıs'a müdahalenin ilk safhasından sonrası ortaya çıkan yeni Kıbrıs haritası görseli.

bu süreçte 200'e yakın Türk köyü Rum kuvvetlerinin işgali altına girmiştir (Bölükbaşı, 2001: 250).

Türkiye ise bir taraftan adanın yüzde 7'lik kısmına asker takviyesi yaparken, diğer taraftan da ikinci müdahale seçeneğini tartışmaya başlamıştır. Ecevit federal bir çözü-mü savunurken, koalisyon hükümetinin küçük ortağı Er-bakan adanın Türkler ve Rumlar arasında ikiye bölünmesi anlamına gelen taksim seçeneğinde ısrarcıydı. Böylesi bir ortamda adadaki soruna ilişkin çözüm seçeneğini görüşmek için 9 Ağustos 1974'te toplanan İkinci Cenevre Konferansı kısa süre içinde çıkmaza girmiş ve 13 Ağustosta Türkiye gö-rüşmelerden çekildiğini açıklamıştır. Bir gün sonra da Türk Silahlı Kuvvetleri adaya ikinci kez müdahale ederek adanın yaklaşık yüzde 40'lık bir kısmını ele geçirmiştir.

Fakat bu ikinci müdahale ilk müdahale gibi dünya kamu-oyu tarafından olumlu karşılanmamış ve 1 Kasım 1974'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulu aldığı kararla 1960'ta kuru-lan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına saygı duyulması ve adadaki tüm yabancı askerlerin geri çekilmesi çağrısında bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle, ikinci müdahale sonrası dö-nemde Türkiye'nin adadaki mevcudiyeti uluslararası kamu-oyu tarafından 'işgal' olarak değerlendiriliyordu.

Uluslararası kamuoyundan gelen bu tepkilere rağmen, Kıb-rıs konusunda bir çözüm olasılığı ortaya çıkmamış, aksine müdahaleyi izleyen dönemde Kıbrıs, filli olarak ikiye bölün-meyi normalleştiren gelişmelere tanık olmuştur. İlk olarak 13 Şubat 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti ilan edilmiş ve ardın-dan 21 Şubat 1976'da taraflar arasında yapılan görüşmelerin sonucunda Nüfus Mübadelesi Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma, Türk ve Rum nüfusun yer değiştirmesini öngör-düğünden adanın toplumlar temelinde iç içe geçmiş yapısını sona erdirmiş ve Kuzey ile Güney'i farklı etnik grupların ya-şadığı ayrı iki birime dönüştürmüştür. Dolayısıyla bu tarihten

9 Ağustos 1974: Cenevre görüşmelerinin ikinci aşamasında Kıbrıs'ta Türk tarafının taleplerini gösteren harita

15 Ağustos 1974: Harekatın ikinci gününde Türk ordusu Kıbrıs'ın %36'lık kısmını kontrol altına aldı.

Milliyet 12. Ağustos 1974, Sayı 100, Kuruluş 1908

RUM DİRENMESİ BÜTÜNÜYLE KIRILDI

Hava ve tank desteğiyle ilerleyen askerlerimiz, Boğaz deniz üssünü ele geçirerek, bölgenin ada ile ilişkisini kestiler

Karpas yarımadasına kuzey ve güneyden baskın yapan askerlerimiz, Boğaz deniz üssünü ele geçirerek, bölgenin ada ile ilişkisini kestiler

Batıda da hızla ilerleyen askerlerimiz, Gülpınar köyünü aldı; uçaklarımız Lefke-Baf arasında bombaladılar

Mehmetçikle mücahit Magosa'da buluştu

Karamanlis: "Kıbrıs'ta Türkiye ile silahlı çatışmaya"

22 Temmuz 1974: BM'nin ateşkes çağrısı kabul edilince Kıbrıs harekatının ilk aşaması sona erdi.

Milliyet 23 Temmuz 1974, Sayı 100, Kuruluş 1908

ATEŞ, DÜN SAAT 17'DE KESİLDİ

ECEVİT: «ARTIK KİMSE KIBRIS'TA TÜRK'ÜN HAKKINA DOKUNAMAZ»

Başbakan, «Kıbrıs'tan çıkmamız istenir-se» sorusuna: «Bunu kimse düşünemez» dedi

ANKARA, 22. Temmuz (DHA) - Başbakan Ecevit, «Kıbrıs'ta ateşkesin sağlanması için 22 Temmuz 1974'te saat 17'de ateşkesin sağlandığını» açıkladı. Ecevit, «Kıbrıs'ta ateşkesin sağlanması için 22 Temmuz 1974'te saat 17'de ateşkesin sağlandığını» açıkladı. Ecevit, «Kıbrıs'ta ateşkesin sağlanması için 22 Temmuz 1974'te saat 17'de ateşkesin sağlandığını» açıkladı.

14 Ağustos 1974: Kıbrıs müdahalesinin ikinci aşaması başladı. Türk ordusunun amacı "Atilla hattı" kuzeyini kontrol altına almaktı.

[illegible]

- Federe devletin bakanlığına oy birliğiyle Denizaş getirdi
- Ulay Kıbrıs'ın Türk kontrolünde sevinç gösterilerini ile katlandı
- Denizde: «Büyük bir zafere atıldı»

IRMAK : «KARAR, TAKSİMİ VE ENOSİS'I ÖNLEMELİK İÇİN ALINDI»

[illegible][illegible]

KIBRIS HAREKATI

**ÖZEL İŞARETLER:
GÜNLERE GÖRE**

İLK BARIŞ HAREKATI	İKİNCİ BARIŞ HAREKATI
1 → 20 TEMMUZ 1974	1 → 14 AĞUSTOS 1974
2 → 21 " "	2 → 15 " "
3 → 22 " "	3 → 16 " "
4 → 23 " "	
5 → 24 " "	
6 → 5 AĞUSTOS 1974	
7 → 6 " "	

Bu harita, Genelkurmay Başkanlığınca hazırlanmıştır

ÖLÇEK : 1/100.000

Bu harita, Genelkurmay Başkanlığınca hazırlanmıştır

ÖLÇEK : 1/100.000

sonra Türkiye'nin yeni Kıbrıs politikası adada 'iki toplumun, iki ayrı bölgede yaşayacağı federal bir düzenin' kurulması şeklinde olmuştur.

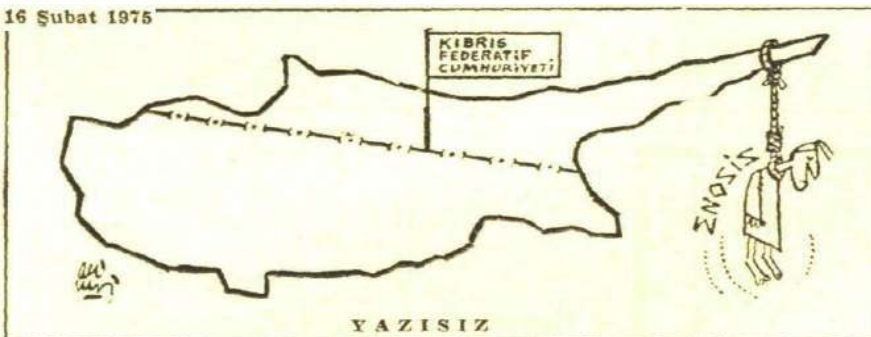
Kıbrıs müdahalesinin, Türkiye dış politikası açısından uzun süre etkisini gösterecek bazı sonuçları olmuştur.

Birincisi, müdahalenin başarılı olması basında ve halk arasında orduya ilişkin bir övgü dalgasını başlatarak kısa vadede Türk Silahlı Kuvvetlerine 12 Mart askerî rejimi boyunca kaybettiği saygınlığı yeniden restore etme imkânı vermiştir. Orta ve uzun vadede ise Kıbrıs, en önemli ulusal güvenlik meselesi haline getirilerek kamusal tartışmaların ve dolayısıyla da politikanın müdahale alanının dışına çıkarılmıştır ve askerinin ayrıcalıklı konuşma alanına dönüşmüştür (Kaliber, 2005: 329).

İkincisi, Kıbrıs müdahalesi Ankara ve Washington arasındaki ilişkilerin en gerilimli dönemlerinden birine girmesine neden olmuş ve bu gerilimli dönem boyunca Türkiye'nin Amerika'yı rahatsız eden politikaları, 12 Eylül 1980 askerî müdahalesinin önemli nedenlerinden birisi olmuştur.

Üçüncüsü, 1974 müdahalesine kadar kısa aralıklarla gündeme gelen Ege Denizindeki sorunlar, Türkiye ve Yunanistan ilişkilerinin merkezine yerleşmiş ve iki ülke 1990'ların sonuna kadar tehdit ve güvenlik üzerine temellenen bir ilişki biçimi yürütmüştür.

Son olarak da müdahale Kıbrıs sorununu hukuksal olarak çözmediği için bu tarihten sonra Türkiye dış politikasının temel meselelerinden birisi, Kıbrıs konusunda uluslararası düzeyde yürütülen görüşmeler olmuştur.

Haziran 1975: Süleyman Demirel, "ABD karışmasa Kıbrıs sorunu daha kolay çözüldü" açıklaması yaptı

Demirel: Kıbrıs sorunu, ABD karışmasa daha kolay çözüldü

Başbakan, «Biz ambargoyu düşmanlık olarak niteliyoruz», çağlayangil de, «Kissinger'in beyanı geneldir. Türkiye için geçerli olamaz»

ANKARA, ÖZEL
BAŞBAKAN Demirel, Türkiye'de incelemeler de bulunan Amerikalı gazetecilerin sorularına cevap verirken, «Kıbrıs sorunu, ABD karışmasa daha kolay çözüldü» demiştir.

ABD Dışişleri Bakanı Kissinger'in Atlanta'daki konuşmasına cevap veren Çağlayangil ise, «Türkiye'nin Tür Amerikan ilişkilerinde ortak yerinin korunması konusundaki yükümlülüklerini yerine getirmekten sorumlu tutulamaz» bildirmiştir.

(DİŞ HABERLER SERVİSİ)
ABD Dışişleri Bakanı Kissinger, Atlanta'da yaptığı NATO'da hayret uyandıran konuşmasından sonra dün yeni bir açıklama yaparak, konuşmasında hiçbir ülkeyi hedef almadığını bildirmiştir.

Kissinger açıklamasında, ABD'nin tahhütlerine bağlı kalacağını belirtmiş, «Ancak bu bağış tek yanlı olmamalıdır» demiştir.

(Bu konulardaki ayrıntılı haberler orta sayfada) 26 HAZİRAN 1975

25 TEMMUZ 1979

ATINA, AA
YUNANISTAN Başbakanı Konstantin Karamanlis, ülkede askerî diktatörlüğün yıkılması ve demokrasiye dönüşün birinci yıldönümü dolayısıyla önceki akşam yaptığı radyo-televizyon konuşmasında, «Türkiye ile ilişkilerin hâlâ tehlikeli safhada olduğunu» söylemiştir.

Yunanistan halkını, «Gereksiz gösterilerden kaçınmaya» çağıran Başbakan Karamanlis, şöyle konuşmuştur:
«Yunan halkını içte ezen ve dışarıda küçük düşüren diktatörlüğün yıkılmasından bu yana 12 ay geçmeden demokrasiye yaşayan bir gerçek haline gelmiştir.
Devamı Sa. 10, Sü. 9'da

4 NISAN 1979

SAMİ KOHEN,

Washington'dan bildiriyor

Türk-ABD ilişkileri ile Kıbrıs sorunu ayrı tutulacak

● Funseth'ten sonra bir ABD yetkilisi de, «Anlaşmanın Ege'de dengeyi bozmayacağını» söyledi

ANKARA, ÖZEL
ABD Dışişleri Bakanlığı'nın bir yetkilisi, hükümetinin «Türk-Amerikan ilişkileri ile Kıbrıs sorununu birbirinden ayrı tutmaya kararlı olduğunu» belirtmiş, «Yunanistan'ın da isterse, silah satın alabileceğini» sözlerine eklemiştir.

Aynı yetkili, Dışişleri Ba-

kanlığı Sözcüsü Funseth bir gün önce belirttiği gibi, «Geçen hafta Washington'da imzalanan Türk-ABD ortak savunma anlaşmasının ve anlaşmanın öngördüğü savunma desteğinin Ege'de askerî dengeyi bozacağı yolundaki Yunan iddialarına Washington'un katılmadığını» da açıklamıştır.

Ayrıntılı haber orta sayfada

1 HAZİRAN 1979

Demirel-Karamanlis 3,5 saat görüştü

İKİ BAŞBAKAN «BARIŞÇI ÇÖZÜM» KARARINA VARDI

Demirel, Karamanlis'te yaptığı görüşmede

(BRUKSEL, Özdemir GÜRSOY)

Toplantıda Viyana'daki görüşmeleri destekleme kararı alındı

B
BAŞBAKAN Demirel ile Yunanistan Başbakanı Karamanlis dün üç buçuk saat süren görüşmelerinin sonunda «İki ülke arasındaki bütün sorunlara barışçı müzakere yoluyla çözümlenmesine karar verdiklerini» açıklamışlardır.

(Geniş haber

Yunanistan'la Ege Denizi Krizleri

Ege Denizi'nde Türkiye ve Yunanistan arasındaki anlaşmazlık noktaları 1974 Kıbrıs Müdahalesinden önce belli ara-

1923: Lozan Antlaşması'na göre Ege Denizi'ndeki #karasuları 3 mil olarak kabul edilmiştir.

Article 6.

In so far as concerns frontiers defined by a waterway as distinct from its banks, the phrases "course" or "channel" used in the descriptions of the present Treaty signify, as regards non-navigable rivers, the median line of the waterway or of its principal branch, and, as regards navigable rivers, the median line of the principal channel of navigation. It will rest with the Boundary Commission to specify whether the frontier line shall follow any changes of the course or channel which may take place, or whether it shall be definitely fixed by the position of the course or channel at the time when the present Treaty comes into force.

In the absence of provisions to the contrary, in the present Treaty, islands and islets lying within three miles of the coast are included within the frontier of the coastal State.

17 Eylül 1936: iki ülke arasındaki iyi ilişkiler atmosferinde Yunanistan Ege'deki #karasuları uzunluğunu 6 mil olarak değiştirdi.

8.4. Law No. 230 of 17 September 1936 on the breadth of Greek territorial sea. (6)

Article (1) of the law fixed the extent of the territorial sea at 6 nautical miles from the coast. However, the Law No. 230 stipulated an exception to this 6 nautical miles limit by specifying that it is "without prejudice to provisions in force concerning special matters, with respect to which the territorial zone shall be delimited at a distance either larger or smaller than 6 nautical miles".

KITA SAHANLIĞI KARASULARI GÖRÜŞÜMÜZ

● Kara suları Ege'de 12 mile çıkarsa, Türk gemileri iç seferlerde de Yunan karasularına girecek

● Yunan adaları, Türkiye'ye 1-10 mil, Yunanistan'a ise 60-300 mil uzaklıktadır Bu yüzden adalar Anadolu'nun doğal uzantısıdır

EGE'de 12 MİL'i KABUL ETMİYORUZ

Ege'de aramalarımız programlaştırdığımız gibi sürdürülecek.

SAMI KOHEN
Türk-Yunan ilişkileri için en önemli adım, Ege'de aramaların programlaştırdığımız gibi sürdürülecek olmasıdır. Bu aramaların programlaştırdığımız gibi sürdürülecek olması, Ege'de aramaların programlaştırdığımız gibi sürdürülecek olmasıdır. Bu aramaların programlaştırdığımız gibi sürdürülecek olması, Ege'de aramaların programlaştırdığımız gibi sürdürülecek olmasıdır.

1982: Türkiye çıkardığı bir kanunla Karadeniz ve Akdeniz'deki karasularını 12 mil Ege'deki karasularını ise 6 mil olarak saptadı.

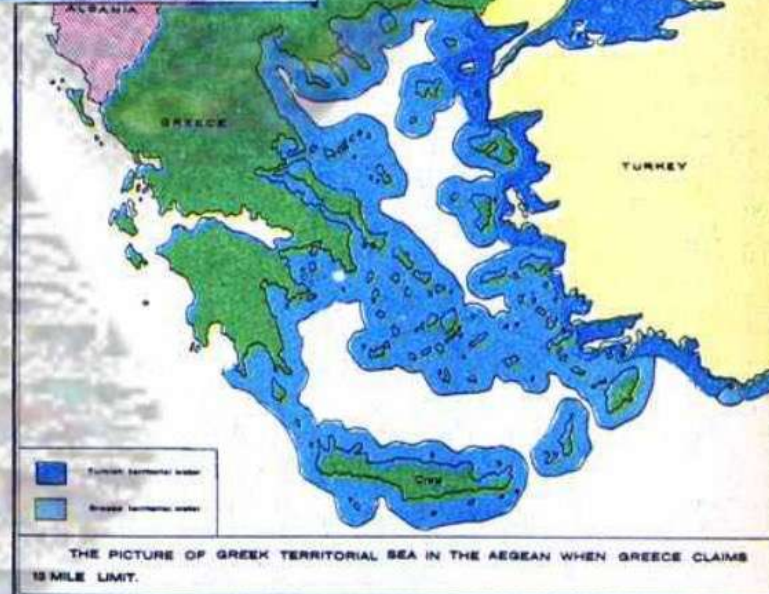
Sorumluluk sınırı Bakanlar Kurulu'nun Resmi Gazete'de yayınlanan kararına göre; Karadeniz, Ege ve Akdeniz'de haritada gösterilen çizgilerin Türkiye tarafında, her türlü kurtarma ve arama faaliyetlerinden sorumlu olacaktır.

BUGÜNKÜ DURUM

Ege'deki karasularının sınırı yıllardan beri 6 mildir. Bu durumda Türkiye'nin Ege sahillerinden 'açık deniz'e 5 çıkış noktası' vardır...

ATINA'NIN İSTEĞİ

Ege'de 12 mjl esası uygulanırsa, İzmir dahil, Türk limanlarının iyice daralan açık denizlere çıkış noktalarından 3'ü kalkmış olacaktır. Türk delegasyonu Karakas'ta dağıtacağı bu haritalarla haksızlığı dünya kamuoyuna duyuracaktır.

lıklarla gündeme gelmişti. Fakat 1974 müdahalesi bu anlaşmazlıkları kronik hale getirmiş ve bunları iki ülkeyi savaşın eşiğine getirebilecek bir seviyeye taşımıştır.

İki ülke arasındaki Ege sorunları dört temel başlık altında toplanabilir: karasuları, kıta sahanlığı, hava sahası ve adaların silahlandırılması.

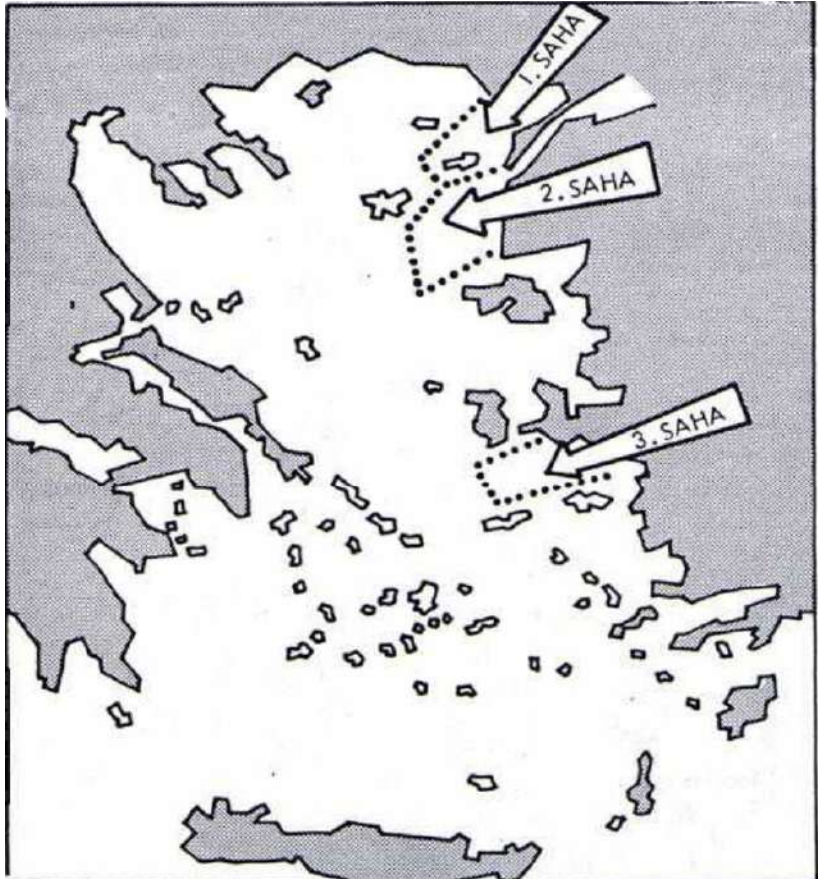
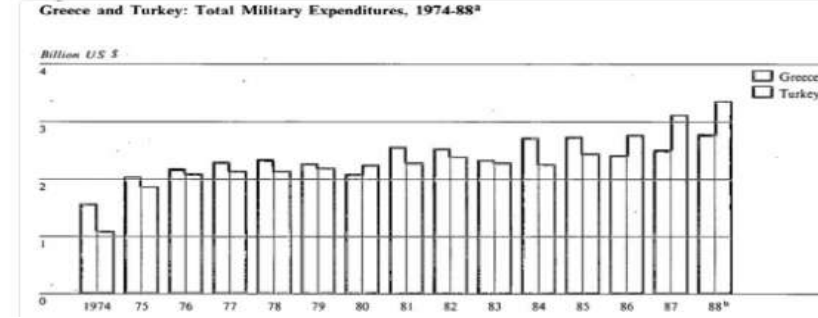
1923'te yapılan Lozan Antlaşmasına göre taraflar Ege'de üç mil uzunluğunda karasularına sahip olacaklardı. Fakat Yunanistan 1936'da karasularını tek taraflı olarak altı mile çıkardığında Atina ile iyi ilişkileri olan Ankara bu yeni duruma o dönem için bir tepki göstermemiştir. Daha sonra Kıbrıs konusunda 1964'te yaşanan gerginliğin ardından Türkiye de Ege'deki karasuları uzunluğunu altı mil seviyesine çıkarmıştır.

1970'lerde uluslararası hukuk bağlamında karasularını on iki mile çıkarma tartışmaları gündeme gelince Türkiye 27 Şubat 1974'te Yunanistan'a bir nota vererek on iki mil durumunun Ege gibi yarı kapalı bir denize uygulanamayacağını bildirmiştir. Türkiye için temel mesele, karasularının on iki mile çıkması durumunda açık denize Yunanistan karasularına girmeksizin çıkışın imkânsız olacak olmasıydı ve bu nedenle 1970'lerden itibaren karasularının on iki mile çıkarılmasını ısrarla reddetmiştir.

Ege Denizi konusunda ikinci başlık olan kıta sahanlığı meselesi, temelde Ege Denizinin altında petrol arama tartışmaları kapsamında gündeme gelmiştir. 18 Ekim 1973'te Türkiye, Yunanistan'ın kendisine ait olduğunu iddia ettiği kıta sahanlığı bölgesinde petrol arama izni çıkarınca kıta sahanlığı sorunları iki ülke ilişkilerinin en önemli gündem maddelerinden birisi olmuştur.

Türkiye'nin bu konudaki temel iddiası, petrol arama izni verilen alanların kendi topraklarının doğal uzantısı olduğu yönündeydi ve bu gerekçeyle 29 Mayıs 1974'te savaş gemile-

1974 Kıbrıs müdahalesinden sonra Türkiye ve Yunanistan'ın askeri harcamalarını karşılaştırmalı gösteren #CIA'nın hazırladığı bir grafik.

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Sevir ve Hidrografi Dairesinin enlem ve boylam kayıtlarına göre, nura'nın Ege'de araştırma yaptığı yerlerin sınırlarını gösteren harita.

29 Mayıs 1974: Çandarlı sismik araştırma gemisi Türk donanması eşliğinde Ege'ye açıldı

31 Mayıs 1974 Cuma

Kuzey Yunanistan'da askerî yığınak yapılıyor, Ankara serinkanlı davranmaya kararlı görünüyor

Kıta sahanlığında Türkiye'nin hakları

Orhan APAYDIN

Uluslararası hukuktan ilke ve kuralları açısından, Deniz Kuvvetlerimize bağlı Çandarlı gemisinin, uluslararası sismik araştırma faaliyetleri Ege'deki kıta sahanlığında...

Ege'de bir tahliye hatırlamak bazı Türk savaş gemileri denizimizin...

Türk savaş filosu tahrike kapılmayacak

(Cumhuriyet Haber Merkezi) Türk Deniz Kuvvetlerine bağlı "ÇANDARLI" gemisinin, Ege'de Türkiye'ye ait kıta sahanlığında, petrol yataklarını keşfetmek amacıyla sismik araştırma faaliyetleri başlatması ve bu gemiyi koruma...

afetinde yüklenen savaş filosu, deniz açısından, Ege'de, deniz altından, Yunanistan tarafından olmuştur. Yunan hükümeti, kuvvetleriyle, Yunanistan'ın, bu alanda, bir tahliye...

tirmalar yardımıyla, bölgeye yakın olan Kuzey Yunanistan'da, yerli askerî faaliyetleri girişildiği görülmüştür. Yunan Donanması, bu alanda, bir tahliye...

ve enişti gösterilmiş, bir tahliye Ege'de koruma göreviyle yüklenmiş, bu tahliye, bir tahliye karşı son derece güçlü bir tahliye...

Atina ve Selanik'te, bir tahliye (Devamı Sayı 2, S. 1 de)

10 Ağustos 1976: Yunanistan Ege'deki kıta sahanlığı konusunda Lahey Adalet Divanı'na başvurdu.

ANKARA, İKİNCİ YUNAN NOTASINA DÜN CEVAP VERDİ

Başkent'te "Buhranı Değerlendirme Odası" kuruldu. Diplomatik çevreler Yunan hükümetinin, Güvenlik Konseyi'ne başvurmasını daha çok kendi kamuoyunu tatmin...

amaç güden bir hareket olarak görüyor. Genelkurmay Başkanı Sancar, "Ege kıta sahanlığı, Yunanlılarla aramızda halledilmiş bir mesele değildir" dedi.

Yunanistan Lahey Adalet Divanı'na da başvurdu

Atina, Ege'de 2 ülkenin askeri girişimlerden caydırılmasını ve kıta sahanlığı sınırlarının da belirlenmesini istedi. Güvenlik Konseyi'nin yorun toplanma ihtimali var.

ri eşliğinde bir petrol arama gemisini Ege'ye göndererek bu iddiasını pratik düzleme de taşımıştır. Fakat bu gelişme ülkeler arasında tarafların iddialarını reddeden karşılıklı nota değişimi dışında geniş ölçekli bir gerginliğe neden olmamış ve kısa süre sonra başlayan Kıbrıs müdahalesinin gölgesinde kalmıştır.

Kıta sahanlığı konusunu iki ülke arasında bir krize dönüştüren gelişme ise, Türkiye'nin Temmuz 1976'da Sismik 1 isimli araştırma gemisini petrol araştırması için Ege'ye göndermesi oldu. Yunanistan BM Güvenlik Konseyini acil toplantıya çağırırken, aynı zamanda Türkiye'yi tek taraflı eylemlerinden dolayı Uluslararası Adalet Divanı'na şikâyet etmiştir. BM Güvenlik Konseyi direkt görüşmeler yoluyla tarafların sorunu çözmesi ve böylelikle iki tarafın da üzerinde uzlaşabileceği bir karara varması tavsiyesinde bulunmuş ve bunun üzerine taraflar görüşmelere başlayınca gerginlik yatışmıştır (Heraclides, 2011: 226). Fakat bu görüşmelerden 70'li yıllar boyunca somut bir sonuç elde edilememiştir.

Taraflar arasındaki hava sahasına ilişkin sorunlar, karasularının hemen üzerindeki hava sahasının kontrolü anlamına gelen hava sahası problemi ve uluslararası uçuşların denetlenmesi için uygulanan FIR hattı meselesinden oluşmaktadır. Hava sahası konusunda Yunanistan 6 Eylül 1931'de aldığı bir kararla hava sahası uzunluğunu üç milden on mile çıkarmış olsa da, Türkiye 1974'ten sonra bu konuyu gündeme getirmiş ve Yunan hava sahasının karasularında olduğu gibi altı mil olması gerektiğini ileri sürmüştür. Dört millik uyuşmazlık alanı Türkiye'ye ait savaş uçaklarının sık sık bu sahaya girmesiyle gündeme gelmiş ve Türkiye böylelikle söz konusu kısmı tanımadığını sürekli olarak gündemde tutmaya çalışmıştır. FIR hattı konusunda ise 1952'de yapılan konuya ilişkin bir uluslararası toplantıda Türkiye Ege'deki

3 Ağustos 1974: Kıbrıs savaşı sırasında Türkiye Yunanistan'a Ege'nin ortasını geçen uçakları TR'ye bildirmesini talep eden bir nota çekti

22 Şubat 1980: yapılan uzun müzakereler sonrasında Ege havası yeniden uçuş trafiğine açıldı.

33 Şubat 1980 Cumartesi

Ege hava sahası Türkiye'nin girişimiyle uluslararası trafiğe açıldı

■ Kıbrıs Barış Harekâtında önce Türkiye daha sonra da Yunanistan tarafından tüm uçuşlara kapatılan Ege'ye ilişkin yasağı, Atina'da kaldırıldığını açıkladı

■ Dışişleri Bakanı Ermen, kararın Alman Maliye Bakanının ziyareti ya da Batı'dan kredi alma cabalarıyla bir ilişkisi olmadığını söyledi

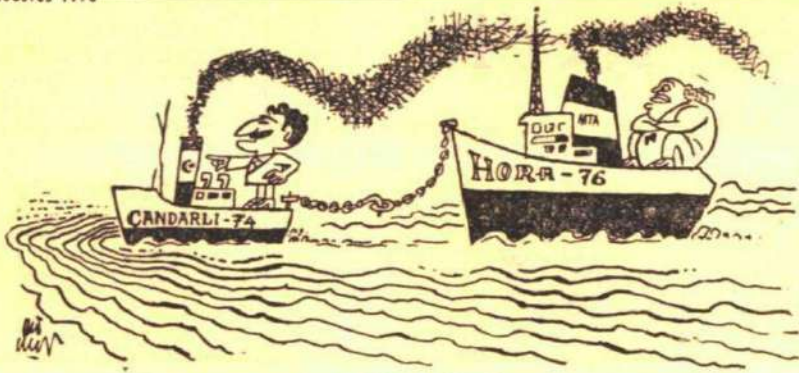
ANKARA (Cumhuriyet) Birçok ülke tarafından kapatılan Ege hava sahası, Türkiye'nin girişimiyle, 33 Şubat'ta yeniden açıldı. Dışişleri Bakanı Ermen, Alman Maliye Bakanının ziyareti ya da Batı'dan kredi alma cabalarıyla bir ilişkisi olmadığını söyledi.

“Çok para harcamayın,,

■ Odalar Birliği'nin Akdeniz Bölge Toplantısında konuşan Yazar, son dönemlerin basıncının ülke için felaket olacağını belirterek, ülkeye gelecek yabancılara sermayeyi, kuruluşun işletiminden yönetimine söz sahibi olmaları gerektiğini savundu.

KARAR NASIL ALINDI
Sözleşme görüşme, Türkiye'nin Ege'deki uçuş trafiği için 9-

Türk - Yunan anlaşmazlığı yüzünden... NATO uçakları, Varşova Paktı ülkelerinden geçmek zorunda kalıyor! ● Brüksel'deki NATO kaynakları, Yunanistan'ın uçuş izni vermemesi dolayısıyla, uçakların Bulgaristan üzerinden geçtiğini bildiriyorlar BRUKSEL, AA

EGE'NİN KEŞFİ...

Mart 1978: Bülent Ecevit, Yunanistan ile yapılan görüşmelere ABD'nin karışmamasını istedi

13 MART 1978
Mustafa R. GÜRSEL
BERN'den BİLDİRİYOR

Başbakan, ABD'nin son tutumunu bir Yunan atasözü ile eleştirdi

ECEVİT: ABD GÖLGE ETMESİN

Ecevit, Batılı sosyal demokrat liderlerle görüştü

- İsviçre'nin Mt. Saint Pelerin kentinde yapılmakta olan Sosyalist Enternasyonal komite toplantısına katılan Başbakan, Brandt, Soares, Heath, Frey, Palme ve Mendes-France ile yemek yedi
- Başbakan Ecevit, yemekten sonra Brandt'la uzun bir görüşme yaptı, F.Almanya ile olan ekonomik ilişkilerle, ABD ambargosu ve askeri yardım konuları ele alındı

Haberi 9. sayfada

- Başbakan, «Montreux'de eşimle yürürken birkaç işçi koşarak ellerime sarıldılar. Ben yurttaşlarımız sandım. Yunan işçileriydi. Demek ki tahrik edilmediğimiz, başkaları aramıza girmedikleri vakit dost olabiliyoruz» dedi
- Demirel, «Montreux görüşmeleri bir büyük hiçtir» dedi
- Türkeş: Ecevit'in ABD'ye tavı fevridir

Haberi 8.ve 9. sayfada

7 KASIM 1976

Paris'teki görüşmelerde olumlu sonuca varılıyor

Ankara ile Atina Ege'de «FIR» hattında anlaşıyor

- Bern'de de ön anlaşma metni hazırlanıyor

DIŞ HABERLER SERVİSİ

28 NISAN 1979

TÜRK VE YUNAN DIŞİŞLERİ BAKANLARI 15 DAKİKA GÖRÜŞTÜ

- Papaliguras, «Türk meslekdaşım la gelişmeleri kısaca gözden geçirdik» dedi
- Ökçün ise herhangi bir açıklama yapmadı
- Türk ve Yunan ilgilileri, «Görüşmenin bir tanışmadan ileri gitmediğini» söyledi

STRASBOURG, M. ALİ BİRAND bildiriyor

Türk ve Yunan Dışişleri bakanları, dün 15 dakika süreyle, Türk Delegasyonundabir araya gelmişlerdir. Türk ve Yunan ilgilileri, bu görüşmenin «Bir tanışmadan ileri gitmediğini» söylemekle yetinmişlerdir.

Yunan Dışişleri Bakanı Papaliguras, toplantıdan sonra gazetecilere, «Türk meslekdaşım la gelişmeleri kısaca gözden geçirdik» demiştir. Gündüz Ökçün ise, herhangi bir açıklama yapmamıştır.

26.08.1976, Milliyet, Sayfa 1

BEDRİ KORAMAN

hava uçuşlarının kontrolü sorumluluğunu Yunanistan'a bırakmıştı.

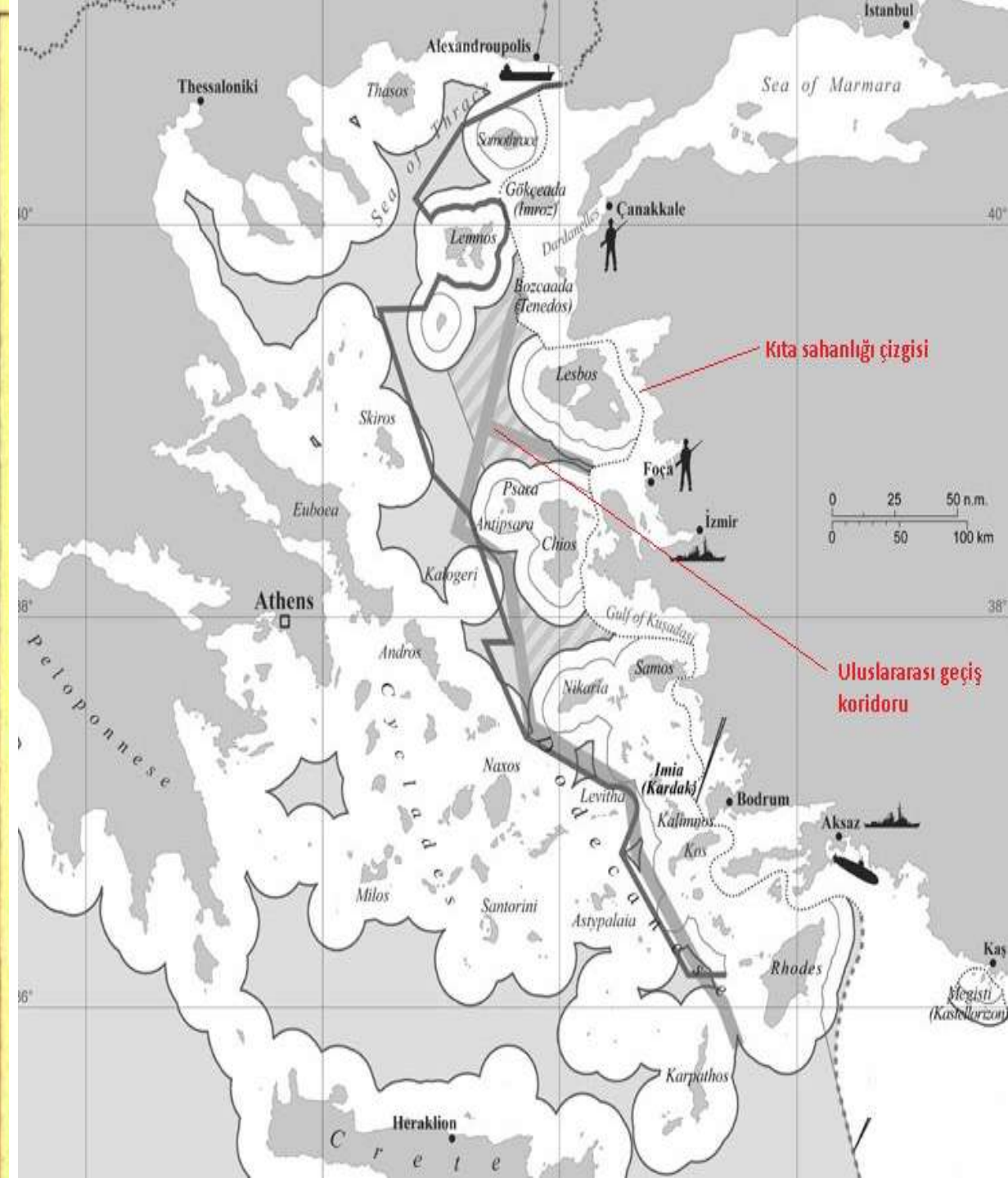
Kıbrıs konusunda iki ülke karşı karşıya gelince, Türkiye bu durumun kendisi için bir tehdit oluşturduğu kanaatine varmış ve 4 Ağustos 1974'te Yunanistan'a gönderdiği bir nota ile hattın Ege Denizi'nin ortasından ayrılması gerektiğini bildirmiştir. Yunanistan da bu notayı kabul etmeyip Ege'nin uçuşlar için güvenli olmadığını ilan edince, 22 Şubat 1980'de ilgili notaların kaldırılmasına kadar bu bölge üzerinden uçuş yapılamamıştır.

Adaların silahlandırılması konusu 1960'larda gündeme gelmiş ve ilk kez 1969'da Yunanistan, Montrö Boğazlar Sözleşmesi kapsamında bu adaları silahlandırma hakkı olduğunu açıklamıştır. Fakat adaların silahlandırılması konusu 1974 Kıbrıs harekâtından sonra iki ülke arasındaki tehdit algılamaları bağlamında ilişkilerin en önemli konularından biri olmuş ve Yunanistan Türkiye'nin kendisine yönelik bir tehdit oluşturduğu gerekçesiyle adaları silahlandırma politikasını açık bir şekilde dile getirmiştir. 1975 yılında Türkiye'nin İzmir merkezli dördüncü orduyu kurması ve bunu NATO'nun dışında tutması Yunanistan'ın tehdit algılarını daha da güçlendirmiştir.

Bu gerginlikler, Türkiye'nin de tehdit algısını yeniden gözden geçirmesine neden olmuş ve 1970'lerin sonunda temel tehdidin kuzeyden yani Sovyetler Birliği'nden değil, batıdan yani Yunanistan'dan geldiği dile getirilmeye başlanmıştır (TDP, 2004: 780). Fakat 1980 yılına kadar Yunanistan'ın NATO'nun askerî kanadı dışında kalması nedeniyle adaların silahlandırılmasına ilişkin gerginlik Türkiye'yi rahatsız edecek bir boyuta ulaşmamış, ancak Yunanistan'ın NATO'nun askerî kanadına tekrar dâhil olmasıyla birlikte adaların silahlandırılması konusu iki ülke arasında krize dönüşmüştür.

Limni sorunu nedir?

ABD Silah Ambargosu

1974 Kıbrıs harekâtının ikinci aşamasına en fazla Washington yönetimi tepki göstermiş ve bu tepkinin pratik düzlemdeki karşılığı Türkiye için bir hayli ağır olmuştur. ABD Senato ve Kongresi Türkiye'nin Kıbrıs harekâtı sırasında izinsiz olarak ABD silahlarını kullandığını düşünüyordu ve Türkiye'yi adadan geri çekilme konusunda ikna etmek amacıyla 19 Eylül ve 24 Eylül 1974'te silah ambargosu kararı aldılar.

'Türkiye'ye Yapılan Silah Satışlarının ve verilen Askerî Kredilerin Durdurulması' kararı ilk başta dönemin ABD Başkanı Gerald Ford tarafından veto edilse de, Senato ve Kongre'nin kararda ısrar etmesi üzerine Washington yönetimi, 30 Aralık 1974'te Türkiye'ye karşı silah ambargosu kararını onaylamıştır. 5 Şubat 1975'te uygulamaya giren bu karar doğrultusunda ABD, Türkiye'ye silah satışını durdururken aynı zamanda Türkiye'ye verilmesi öngörülen 200 milyon dolarlık askerî yardım da askıya alınmıştır.

Ankara'nın buna tepkisi ise 25 Temmuz 1975'te dönemin Demirel hükümetinin aldığı bir kararla 1969 tarihli Ortak Savunma İşbirliği Antlaşmasını tek taraflı olarak askıya almak ve Türkiye'deki Amerikan üslerinin faaliyetlerini durdurmak oldu. Bu karar doğrultusunda ayrıca Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki ABD askerî kuvvetlerine ait istihbarat toplama merkezleri kapatılmış ve İncirlik Üssü'nün kullanımını da sadece NATO amaçlarıyla sınırlandırılmıştır (Uslu, 2000: 200-201). Bu bağlamda faaliyetleri durdurulan tüm tesislerin kontrol ve gözetimi de bütünüyle Türk Silahlı Kuvvetlerine devredilmiştir.

Türkiye'nin bu 'beklenmedik' tepkisi üzerine ABD'den gelen ilk karşılık, 6 Ekim 1975'te ambargonun kısmen hafifletilmesi olmuş ve Washington yönetimi ticari silah satış

ADRES: Nispetiye Caddesi
No: 65 İSTANBUL
TELEFON: 22 44 10 (Santecol)

YIL: 25, SAYI: 9789

BUGÜN
12
SAYFA
100
KURUŞ

Milliyet

Halk Gazetesi

Barbaros Hayrettin Geliyor
Hızlı Türkçe Anlatıyor
Türk Tarihinden Sayfalar
24 Eylül 2019
İnkılap ve Aka Kitahaneleri
Hizmet: 252 - 195

5
ŞUBAT
1975

● **İrmak: «ABD yardımı kesilmiştir. Yunanlılara, Rumlara, Amerikalılara verilecek tavizimiz yok»**

● **Ecevit: «NATO ortak güvenlik kavramı tümüyle yeniden ele alınmalıdır»**

● **TBMM'de sıkıyönetim görüşülürken dış konulara değinildi ve gizli oturum yapıldı**

KISSINGER: «YARDIMIN KESİLMESİ BİR TRAJEDİ»

● Türkiye'ye silah getirmekte olan ABD gemileri geri çevriliyor
● Sipariş ettiğimiz F-4 uçaklarının teslimi de durdurulacak

ABD YARDIMI KESİLİYOR

Hükûmet bildiri yayımladı: «NATO savunmasına olan katkımızın yeniden düzenlenmesi gerekiyor»

Kıbrıs'tan bir hava indirme tugayımız dün yurda döndü
● Tugayımızın dönüşü dolayısıyla Mersin'de tören düzenlendi

Bildiri, Millî Güvenlik Kurulu toplantısından sonra açıklandı
ANKARA, ÖZEL — ON anda akıne bir gelişme olmadıkça tahdüt, Amerikan emeli vardır. Bu silahlar saat 06.00'da kesilmiş olmaktadır. Yardım kesilmesinde 18 saat kala Ankara'da kesim gelip, meler olmuştur. Başbakan İrmak, dönüm CHP lideri Ecevit'e görüşme ve yardım

WASHINGTON, AA — TRT-EST, Amerika Dışişleri Bakanı Henry Kissinger, 'Türkiye'ye yapılacak olan Amerikan askeri yardımının Türkiye sınırlarıyla ilgili 67'de kesilmesi gereksizdir' belirttik. 'Bu, bir trajedi. Yardım kesilmesi, minakereyle gelecekte hiç bir yarar sağlanmayacağı gibi, bizim savunmamız da zayıflamıştır' dedi. Kissinger, ayrıca bir öcün bütünlüğü için süresiz lider Demirel'e 29. Şub. 75'de

8 Şubat 1975: Türkiye silah ambargosuna tepki olarak ABD üslerini ve Türkiye'deki ABD varlığını tartışmaya açtı.

Amerikan üslerinin faaliyeti durdurulacak

BAŞBAKAN İRMAK, BAŞKAN FORD'DAN MESAJ ALINDIĞINI VE AMERIKAN ASKERİ YARDIMININ YENİDEN BAŞLAMASI OLAĞIĞININ ORTAYA ÇIKTIĞINI BİLDİRDİ.

■ ANKARA'DA NATONUN ALACAKI KARAR BEKLENİYOR: YARDIM YENİDEN BAŞLAMAZSA, TÜRKİYE, NATO NEZDİNDE ÇOK CİDDİ GİRİŞİMDE BULUNACAK.

Üslerin durumu konusunda ABD'ye bir ay süre tanıdık

ANKARA — 1 Mart 1975'te ABD Kongresi tarafından ABD yardımının kesilmesi, ABD'nin Türkiye'de bulunan üslerini kontrol ve gözetimi de bütünüyle Türk Silahlı Kuvvetlerine devredilmiştir.

Üslerin durumu konusunda ABD'ye bir ay süre tanıdık

Millî Savunma Bakanı Sancar yerli savaş sanayiine yönelinmesi gerektiğini söyledi

■ ÖZEL SEKTÖRÜN SAVAŞ SANAYİİNE DÖNÜK İMALATI İÇİN MEVZUATTA GEREKLİ DEĞİŞİKLİKLERİN YAPILACAKI AÇIKLANDI
■ ANKARA TİCARET ODASININ DÜZENLEDİĞİ «TÜRKİYE MİLLÎ HARP SANAYİİ SEMİNERİ»NDE TEBLİĞLER TARTIŞILIYOR

“Dış yardımlar eskisi gibi devam etmeyecek,,

ANKARA — Millî Savunma Bakanı İsmail Sancar, bugün için dış askeri yardımların geçim döneminde olduğu gibi devam etmeyeceğini düşünen ve niyetleriyle ilgili konularla karşı karşıya bulunduğunu, bu nedenle de ulusal sanayinin artan ölçülerde savaş sanayiine yönelmesi gerektiğini söyledi. Sancar, Ankara Ticaret Odasının düzenlediği «Türkiye Millî Harp Sanayii Semineri»nde dün bir konuşma yapan Millî Savunma Bakanı Sancar, ulusal savaş sanayiine ilişkin olarak şöyle konuştu: «Dış yardımlar eskisi gibi devam etmeyecek,,

Yasağını kaldırdığını açıklamıştır. Ambargonun bu şekilde kısmen hafifletilmesinin ardından Washington yönetimi Türkiye'deki üslerin tekrar güvence altına alınmasına odaklanmış ve yeni bir anlaşma doğrultusunda iki ülke arasında bir müzakere süreci başlamıştır.

Bu bağlamda **26 Mart 1976'da iki ülke arasında imzalanan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Antlaşmasıyla** Türkiye'deki Amerikan üslerinin işleyişi önemli ölçüde sınırlandırılmasına rağmen bu üslerin kullanımına ilişkin hukukî zemin yeniden sağlanmış oldu. **Fakat gerek Türkiye'de hükümetin değişmesi ve yerine gelen Ecevit hükümetinin antlaşmayı meclis onayına sunmaması ve gerekse antlaşmanın ABD Kongresi tarafından Ocak 1977'de yapılan görüşmede kabul edilmemesi** nedeniyle antlaşma yürürlüğe girmemiştir. Yine de bütün bu gelişmeler ABD'nin, üsleri tekrar işler hale getirme noktasındaki kararlılığını ve Washington yönetiminin ambargo noktasında daha fazla geri adım atabileceğini göstermiştir. Bu arada ABD'de hazırlanan raporlar da Türkiye'deki istihbarat faaliyetlerinin askıya alınması nedeniyle **Sovyetler Birliği'ndeki silahlanma faaliyetlerine yönelik istihbaratta ciddi sorunlarla karşılaşıldığını** ortaya koymuştur (Türkmen, 2012: 138).

Böylesi bir ortamda **4 Ağustos 1977'de ABD Kongresi, çıkardığı bir yasayla 1978 yılı içinde Türkiye'ye silah satışına izin vererek ambargoyu kısmen kaldırmıştır.** Fakat Kongre aldığı bu kararda Türkiye ve Yunanistan'a yapılacak silah yardım ve satışlarının 'mevcut dengeyi' bozmayacağı şartını getirmiştir. 'Mevcut denge' Türkiye'ye yapılan silah yardımının en az yüzde 70'i kadar Yunanistan'a silah yardımının yapılacağı anlamına geliyordu (TDP, 2004: 710) ve böyle bir uygulamanın temel amacı iki müttefik ülke arasındaki karşılıklı silahlanmanın bir dengesizlik ortaya çıkarmasını engellemektir.

5 Şubat 1975: Türkiye'yeye yönelik ABD silah ambargosu resmi olarak uygulamaya girdi ve planlanan 200 milyon \$ yardım askıya alındı

25 Temmuz 1975: Demirel hükümeti ülkedeki tüm üs ve tesislerin kontrolünü TSK'ya devretti.

8 Şubat 1975: ABD silah ambargosu kararına Türkiye sert tepki gösterdi.

25 Temmuz 1975: Demirel hükümetinin kararıyla #İncirlik hariç tüm Amerikan üs ve tesisleri kapatıldı.

na izin verilen üs ve tesislerin statüsünü belirleyen Savunma ve Ekonomik İşbirliği Antlaşması (SEİA) imzalanmıştır.

SEİA 1980 sonrasında Amerikan kuvvetlerinin Türkiye'deki varlığını düzenleyen temel antlaşma işlevi görmüş ve antlaşmanın daha önceki benzer içerikli yasal metinlerden temel farkı ise bu antlaşmayla üslerin NATO amaçları dışında ABD tarafından tek taraflı kullanımının yasaklanması olmuştur. SEİA'nın beşinci maddesi açık bir şekilde 'öngörülen savunma işbirliği kapsamının Kuzey Atlantik Antlaşmasından doğan yükümlülüklerle sınırlı olacağını' hükme bağlamıştır. Yine antlaşmayla Türkiye'de Amerika'nın işbirliğiyle savunma sanayinin geliştirilmesi konusunda bir karara varılmış ve böylelikle savunma alanında iki ülke arasındaki ilişkiler tekrar en üst seviyeye çıkmıştır.

Antlaşmanın bir başka yeniliği ise, Türkiye'deki Amerikan üslerine aynı rütbede Türkiye ve Amerika tarafından komutanların atanmasını karar bağlamasıydı. Üstelik Türkiye'nin atadığı komutan, tesislere kimin girip çıkacağını belirleme noktasında nihai karar yetkisine sahip olmuştur.

SEİA'daki bir başka ayrıntı da, daha önce iki ülke arasındaki temel sorunlardan birine dönüşen üs ve tesislerin hangi amaçla kullanılacağı meselesinin bu antlaşmayla açıklığa kavuşturulması ve bunların işlevlerinin antlaşma metninde açıkça belirtilmesidir.

Kısacası SEİA antlaşmasıyla Türkiye tarafı Amerika'nın ülkedeki varlığını dengeli bir düzeye taşıırken, Washington yönetimi de 1979 İran Devrimiyle birlikte bölgedeki en önemli müttefikini kaybetmesini bir ölçüde Türkiyeyle dengelemiştir. Artık iki ülke arasındaki en önemli sorun Türkiye'nin ısrarlı bir şekilde Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına geri dönmesini veto etmesiydi.

İNCİRLİK'DE HAZIRLIK

İran'daki 7 bin Amerikalıyı kurtaracak olan helikopterler incirlik'te bekliyor

● Dışişleri yetkilileri incirlik'ten İran'a gidecek olan helikopterlere hoş gitmeleri kaydıyla izin verileceğini açıkladılar

ANKARA, ANKA

"hiçbir açıklamada bulunamayacaklarını" belirtmişlerdir.

ABD hükümetinin, Incirlik Ussu'nun İran'daki Amerikalıların tahliyesinde kullanılması isteginin Türk hükümetince bazı koşullarla kabul edildiği açıklanmıştır.

Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü'nce yapılan açıklamada şöyle denilmiştir:

"ABD hükümeti İran'daki ABD personelini ve ailelerini gerektiğinde tahliye için kullanılmak üzere 5 ABD helikopterini ve 6 C-130 uçağını Incirlik Havaalanı'na göndermek hususunda Türk hükümetinden talepte bulunmuştur. Türk hükümeti, İran makamlarının bu helikopterlerin ve uçakların İran'a gitmeleri için uçuş müsaadesi vermesi, bunların silahlı olmaması, askeri hiçbir malzeme veya silah taşınmaması, normal personelden başka personel bulunmaması ve sadece Amerikan personeli ile aileleri tahliye etmesi koşulları çerçevesinde gerekli izin vermiştir. Türk hükümetinin verdiği bu izni tamamiyle insani mülahazalara dayanmaktadır. ABD hükümeti, Türkiye 16 ŞUBAT 1979

MOSKOVA, (a.a.) — Sovyetler Birliği Resmi Haber Ajansı TASS, Ankara'da imzalanan Türk - Amerikan Savunma ve Ekonomik İşbirliği antlaşması üzerine bir yorum yayınlamıştır.

Yorumda, «ABD'nin şubat ayında, Basra Körfezi ya da Hint Okyanusunda yapabileceği askeri harekâtlarda, birliklerinin ABD'den bölgeye kaydırılabilmesi için Türkiye'nin yardımına gerek duyduğu» şeklindeki haberlere de değinilmekte ve imzalanan antlaşma ile ABD'nin İran'a askeri müdahalede bulunmasının kolaylaştığı

(Arkası Sa. 9, Sü. 8 de)

Tass'a göre Türk - ABD antlaşması ABD'nin İran'a askeri müdahalesini kolaylaştıracak

31 Mart 1980

ABD ile Savunma İşbirliği Anlaşması dün imzalandı

30 Mart 1980

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ile ABD arasında yeni Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması dün Ankara'da düzenlenen hükümetler düzeyinde imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir. Düzenlenen törende anlaşmayı Türk hükümeti adına Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen, ABD hükümeti adına da Ankara Büyükelçisi James Spain imzalamışlardır.

ABD Başkanı Jimmy Carter, anlaşmanın imzalanması dolayısıyla dün Başbakan Süleyman Demirel'e bir mesaj göndermiş ve «Anlaşmanın imzalanması Türkiye ile ABD arasındaki ilişkilerde önemli bir aşama oluşturmaktadır» demiştir.

İmza töreninde konuşan Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen de, «Dostluk, karşılıklı saygı, anlayış ve iyiniyetle» anlaşma-

(Arkası Sa. 9, Sü. 8 de)

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İsrail Başbakanı Menahem Begin, «İsrail ve Türkiye, bugün bölgede Sovyet yayılması için geçerli bir engel olma durumundadırlar. Türkiye'nin rolü İran ve Afganistan olaylarından sonra daha da önem kazanmıştır», demiştir.

Begin, haftalık «Yankı» dergisinin sorularını yanıtlarken ekonomik ve askeri gücünü artırması için Türkiye'ye mümkün olan herşeyin yapılması gerektiğini bildirmiş, buna gerekçe olarak Türkiye'nin jeopolitik durumunu göstermiştir.

Begin, bir soruyu yanıtlarken de «Bağımsızlığını kazanmasın

(Arkası Sa. 9, Sü. 6 da)

Begin: «Türkiye ve İsrail, Sovyet yayılması önünde engeldir»

Ortadoğu ile Sıcak İlişkiler

1960'larda başlayan Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleri ile yakınlaşma politikası bu dönemde de artarak devam etmiştir. Bunun ilk göstergesi 1975'te Cidde'de toplanan **İslam Konferansı Örgütüne (İKÖ) Türkiye'nin dışişleri bakanı düzeyinde katılması** olmuştur.

Uzun bir süre rejimin laiklik ilkesiyle çeliştiği iddiaları nedeniyle mesafeli bakılan İKÖ'nün bir sonraki toplantısının **Mayıs 1976'da İstanbul'da yapılması** Türkiye'nin İslam ülkeleriyle ne ölçüde yakınlaştığının açık bir göstergesiydi. Yine aynı yıl Ankara örgüte üyelik başvurusunda bulunmuş fakat İKÖ'nün kuruluş antlaşmasını laiklik ilkesi ile çeliştiği gerekçesiyle mecliste onaylamaktan kaçınmıştır.

İslam ülkeleriyle bu hızlı yakınlaşmanın 1970'li yılları ilgilendiren **iki önemli nedeni** vardı.

İlk olarak, 1974 Kıbrıs Müdahalesi ve ardından gelen ABD'nin ambargo kararı çok boyutlu dış politikayı daha elzem hale getirmişti ve Türkiye, ihtiyacı olan uluslararası desteği bu şekilde sağlamayı hedeflemekteydi. Nitekim Ankara bu politikasının karşılığını almış ve Kıbrıs Türk tarafı 1975'teki İKÖ toplantısına konuk olarak davet edilirken, 1979'da yapılan toplantıda gözlemci statüsüne yükseltilmiştir.

İkinci neden ise 1973'te yaşanan petrol kriziydi. Petrol fiyatlarının hızlı bir şekilde artması, enerjide dışa bağımlı olan Türkiye'yi Arap ülkeleriyle yakın ilişki geliştirmeye zorlamış ve petrol ithalatından kaynaklanan dış ticaret açığının giderilmesi noktasında bu ülkelerle ticari ilişkilere önem verilmeye başlanmıştır.

Arap ülkeleriyle yakınlaşma politikasının bir başka göstergesi **Türkiye'nin Ekim 1973'teki Arap-İsrail Savaşı sırasında açık bir şekilde Arapları desteklemesi**ydi. Ankara, sa-

12-15 Mayıs 1976: İslam Konferansı Teşkilatı toplantısı İstanbul'da yapıldı. Türkiye'nin iki amacı: Kıbrıs'ın tanınması ve ekonomik destek

Yedinci İslam Ülkeleri Konferansı açıldı

■ Başbakan Demirel, Konferansı açış konuşmasında, Arap topraklarının işgal ve ilhakına karşı olduğunu ve müslüman ulusların dayanışma içinde bulunmalarının yararlı olduğunu söyledi

■ Konferansta, KTİD Başkanı Denktaş da bir konuşma yaparak müslüman ülkelerin uluslararası forumlarda Kıbrıs Türklerini desteklemelerini istedi

Korutürk: "Sömürgecilik ve ırk ayrımına karşıyız,"

İSTANBUL HABER SERVİSİ

İstanbul'da düzenlenen Yedinci İslam Ülkeleri Konferansı, bugün saat 10.00'te açıldı. Başbakan Demirel, Konferansı açış konuşmasında, Arap topraklarının işgal ve ilhakına karşı olduğunu ve müslüman ulusların dayanışma içinde bulunmalarının yararlı olduğunu söyledi.

Eritre yüzünden bir ara Konferans tehlikeye girdi

Emel GÜRTÜNA

Yedinci İslam Ülkeleri Konferansı, bugün saat 10.00'te açıldı. Başbakan Demirel, Konferansı açış konuşmasında, Arap topraklarının işgal ve ilhakına karşı olduğunu ve müslüman ulusların dayanışma içinde bulunmalarının yararlı olduğunu söyledi.

Filistin Kurtuluş Örgütü'nün büro açma isteği kabul edildi

İstanbul'da düzenlenen Yedinci İslam Ülkeleri Konferansı, bugün saat 10.00'te açıldı. Başbakan Demirel, Konferansı açış konuşmasında, Arap topraklarının işgal ve ilhakına karşı olduğunu ve müslüman ulusların dayanışma içinde bulunmalarının yararlı olduğunu söyledi.

İstanbul'da düzenlenen Yedinci İslam Ülkeleri Konferansı, bugün saat 10.00'te açıldı. Başbakan Demirel, Konferansı açış konuşmasında, Arap topraklarının işgal ve ilhakına karşı olduğunu ve müslüman ulusların dayanışma içinde bulunmalarının yararlı olduğunu söyledi.

Yeni Nesil Milliyet Halk Gazetesi

4900 TL TELEVİZYONLAR

13 MAYIS 1976

YIL: 27, SAYI: 10245

BUGÜN 12 SAFA 150 KURUS

Konferans, Korutürk'ün mesajı ve Demirel'in konuşmasıyla açıldı

ÇAĞLAYANGİL FKÖ'NÜN TÜRKİYE'DE TEMSİLCİLİK AÇABİLECEĞİNİ BİLDİRDİ

■ Dışişleri Bakanı: «Mutlak bir benzetme gerekli ise Filistinlilere benzetilecek olanlar Kıbrıs Türkleridir»

Öğretim üyelerinin aylıklarına zam yapıldı

Sezgin, Suudi Arabistan'dan para ve petrol istedi

● İngiliz basını, Sezgin'in, "Bu yardımı yapmazsanız Türkiye'de iktidarı aşırı bir rejimin eline geçeceğini söylediğini" öne sürüyor

KASIM YARGICI

Londra

SUUDI Arabistan'ı ziyaret etmekte olan Maliye Bakanı İsmet Sezgin'in bu ülkeden 1 milyar dolar yardım istediği, aksi halde iktidarı aşırı bir rejimin eline geçeceğini söylediği, Cidde'den İngiliz basınına ulaşan haberlerde iddia edilmiştir.

Yine aynı haberlere göre, Ankara, Suudi Arabistan'dan bu yardımın hiçbir koşula bağlı olmadan yapılmasını istemektedir. Sezgin ayrıca Suudi Arabistan'dan varili 15 dolardan yıldı 6 milyon ton ham petrol de istemiştir. Suudi Arabistan petrol fiyatını geçen hafta varili 18 dolardan 24 dolara çıkarmıştır.

Cidde haberlerine göre Sezgin, Suudi Arabistan Maliye ve Ekonomi Bakanı Şeyh Muhammed El Hail ile iki kere görüşmüştür. Gözlemciler bu tür görüşmelerin iki kere yapılmasının Suudi Arabistan'da olağanüstü olduğunu belirtmişlerdir.

Suudi Arabistan'ın, Tür-

kiye'nin yardım isteğini nasıl karşıladığı konusunda bir bilgi alınamadığını belirten gözlemciler, Afganistan'a Sovyetlerin fiili müdahalesinden sonra Türkiye'nin durumuna yeni bir açıdan bakılmaya başlanmış olabileceğini ve bunun sonucu olarak da Sezgin ile El Hail arasında ikinci bir görüşmeye gerek doğduğunu belirtmişlerdir.

●Kral Halit'le görüştü

RIYAD.AA

Suudi Haber Ajansı, Kral Halit'in, 14 günlük resmi bir ziyaret yapmak üzere Suudi Arabistan'a gelen Türkiye Maliye Bakanı İsmet Sezgin'i kabul ettiğini açıklamış, görüşmede değinilen konular hakkında bir açıklama yapmamıştır. Görüşmede Suudi Ekonomi ve Maliye Bakanı Şeyh Muhammed Ebuhaşid hazır bulunmuştu. **30 ARALIK 1979**

vaş sırasında İsrail'e yardım etmek isteyen ABD uçaklarının **İncirlik Üssünü** kullanmasına izin vermezken, Araplara yardım götüren Sovyet uçaklarına hava sahasını açmıştır. Türkiye'nin İsrail'e yönelik bu tavrı daha sonra da devam etmiş ve 10 Kasım 1975'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda alınan Siyonizmin ırkçılık olduğunu belirten karar sırasında **Türkiye olumlu oy vermiştir**. Hatta Ankara aynı yıl Libya ile birlikte yayımladığı ortak bildiride "Arap devletlerinin işgal edilen topraklarını her türlü yola başvurarak geri alma haklarına" açık destek vererek İsrail'e yönelik radikalleşen Arap söyleminin parçası olmuştur (Aykan, 1993: 97).

Bu politika Filistin mücadelesine verilen destekte de kendisini göstermiş ve İsrail'e karşı Filistinlilerin verdiği mücadeleden kurumsal karşılığı olan **Filistin Kurtuluş Örgütü'nü (FKÖ) Ocak 1975'te tanıyan Türkiye, 5 Ekim 1979'da FKÖ'nün Ankara'da büro açmasına izin vererek** bu doğrultuda önemli bir adım atmıştır. İsrail'e yönelik mesafeli ve eleştirel politikanın Türkiye açısından en önemli getirisi Arap ülkelerinin 1973'te aldığı ve İsrail'i destekleyen ülkelere petrol ambargosu koyma kararından muaf tutulması olmuştur.

Kısacası Türkiye izlediği bu politika sayesinde bir taraftan petrol ambargosunun etkilerinden kısmen bir korunma sağlarken, diğer taraftan da Arap ülkeleriyle ticaretini geliştirerek petrol ithalinden kaynaklanan dış ticaret açığını hafifletebilmiştir.

Bu gelişmelerin yanı sıra 1979 yılında İran'da bir **İslam devriminin** gerçekleşmesi genelde bölgeyi ve uluslararası sistemi, özelde ise Türkiye dış politikasını önemli ölçüde etkilemiştir. Ankara devrim sonrası **1 Şubat 1979'da Humeyni'nin devlet başkanlığına getirildiği yeni rejimi kısa süre içinde 3 Şubatta tanıdı** ve iyi ilişkiler geliştirme konusundaki niyetini açıkladı. Kısa süre sonra İran'ın 11 Mart 1979'da

10 Kasım 1975: Birleşmiş Milletler **#Siyonizm'i** ırkçılığın bir türü olarak kabul etti. Türkiye bu karar lehine olumlu oy kullandı.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SİYONİZMİ İRKÇILIKLA BİR SAYDI

Senatör Jackson:
«ABD, karar lehinde oy kullanan ülkelere yardımı kesmeli»

Senatör Jackson

●Waldheim, tasarının kabulünden sonra, «Örgütün kuruluşundan bu yana en kritik günlerini yaşadığını» söyledi

Oylamanın yapıldığı dakikalar da Washington'da basına bir demec veren Washington Senatörü Henry Jackson, siyonizmi ırkçılıkla bir tutan karar tasarını lehine oy kullanan ülkelere Amerikan yardımının kesilmesi için Kongreye bir teklif sunacağını söylemiştir.

Amerika'nın Birleşmiş Milletler heyetinden bir delegé de, Kongre'nin, tasarı lehinde oy kullanan ülkelere karşı "Cezalandırıcı tedbirlere başvurma" olasılığından söz etmiştir.

Amerikan heyetinden Milletvekili Donald Fraser, Washington'un ne gibi bir tepki göstereceğini henüz bilmediğini, fakat hiç şüphesiz bazı tedbirlere başvuracağını, ya Amerika'nın Birleşmiş Milletler ile olan ilişkilerinin toptan gözden geçirileceğini, ya da tasarı lehinde oy kullanan ülkeler ile ilgili ilişkilerin yeni baştan tanzim edileceğini söylemiştir.

NEW YORK, A.A.

BİRLEŞMİŞ Milletler Genel Kurulu, siyonizmi ırkçılık sayan, Filistinlilerin vazgeçilmez hakları konusunda araştırma yapacak bir komite kurulmasını öngören ve Filistin Kurtuluş Örgütü'nün, Orta - Doğu konusundaki bütün görüşme ve konferanslarda temsil edilmesini öngören üç ayrı karar tasarısını oy çokluğu ile kabul etmiştir.

Türkiye, her üç oylamada da, Arapların yanında ve İsrail'e karşı oy kullanmıştır

"BM EN KRİTİK"

5 Ekim 1979: Filistin Kurtuluş Örgütü, Ankara'da temsilcilik açtı. Yaser Arafat Türkiye'yi ziyaret etti.

Yaser Arafat Ankara'ya geldi, FKÖ temsilciliği açıldı

ANKARA, (Cumhuriyet Halkın Gazetesi) - Filistin Kurtuluş Örgütü'nün temsilcisi Yaser Arafat, Ankara'da bir basın toplantısı düzenledi. Arafat, Türkiye'de bir temsilcilik açıldığını duyurdu. Arafat, Türkiye'nin Filistinlilere karşı gösterdiği ilgi ve destek için teşekkür etti. Arafat, Türkiye'nin Filistinlilere karşı gösterdiği ilgi ve destek için teşekkür etti.

Yaser Arafat Ankara'ya geldi, FKÖ temsilciliği açıldı

ANKARA, (Cumhuriyet Halkın Gazetesi) - Filistin Kurtuluş Örgütü'nün temsilcisi Yaser Arafat, Ankara'da bir basın toplantısı düzenledi. Arafat, Türkiye'de bir temsilcilik açıldığını duyurdu. Arafat, Türkiye'nin Filistinlilere karşı gösterdiği ilgi ve destek için teşekkür etti. Arafat, Türkiye'nin Filistinlilere karşı gösterdiği ilgi ve destek için teşekkür etti.

Erbakan ve CHP'li Bakan Birler (başı açık) Mescid-i Nebeviden çıkıyorlar

Kral Faysal Türk heyetini kabul etti

DURUM 28 NİSAN 1974

AF KONUSUNDA OYNANAN ALDATICI OYUN...

Görüşmelerde, Türkiye petrol sorununda bir çözüme varmaya çalışacak

AYTEKİN YILDIZ RİYAD'dan bildiriyor

TÜRKİYE ile Suudi Arabistan arasındaki resmi ilk görüşme cuma gecesi saat 19.15'de Türk heyeti üyelerinin Cidde'de Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Sakkafl'i ziyareti ile başlamıştır. Kral Faysal'dan Türk heyetini kabul etmiştir.

Bugün ve yarın Riyadda yapılacak toplantılarda Türkiye genellikle petrol sorununda bir çözüme ulaşmaya çalışacaktır. Görüşmelerin ağırlığını petrolün teskil etmesinin nedeni diğer bütün taleplerin buna bağlı olusudur.

MUHALEFET, istegini başarmış, Millet Meclisinden geçen genel af kanunu önerisini Senato'da salt çoğunlukla değiştirmiştir. Önerinin ilk şekliyle kanunlaşması şimdi Millet Meclisindeki iktidar gruplarının, görüşlerindeki ısrarı salt çoğunluğa dayandırabilmelerine bağlıdır.

Oyle bir çoğunluğun oluşmasını önlemek için, muhalefet çevreleri, hiç kuşkusuz bugüne kadar yaptıkları baskıcı propagandaları sürdürecektir. "Bu millet devleti yıkmak isteyen komünistlerin anarşistlerin affını istemiyor" sloganı ile yürütülen söz konusu propagandanın aldatıcı yanlarını, Millet Meclisindeki görüşmeler başlamadan ortaya koymak gerekir.

Birkaç somut örnek, "devleti yıkmak isteyen komünistler ve anarşistler" deyiminin gerisindeki damaganiyi belirtmeye ve bu tutumun samimiyet-

■ Başbakan Ecevit, Arafat'la görüşmeden önce «Filistin halkını sonuna kadar desteklemeye kararlıyız» dedi.

CENTO'dan çekilmesinden sonra örgüt anlamını kaybetmiştir. Bu durum NATO'nun bölgedeki en önemli ittifakı sona erdirse de, Türkiye'nin yeni İran rejimine yönelik politikasını fazla etkilememiştir.

Türkiye, İran ile ilişkilere ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi noktasında önem vermektedir ve **Haziran 1979'da dönemin Dışişleri Bakanı Gündüz Ökçün'ün Tahran ziyareti** sırasında taraflar arasında petrol alımı konusunda bir antlaşma imzalanmıştır. Fakat başlangıçtaki bu olumlu hava Tahran'daki ABD Büyükelçiliğinin **4 Kasım 1979'da işgal edilmesinden** ve burada Amerikan vatandaşlarının rehin alınmasından sonra sarsılmaya başlamış ve Türkiye olayları 'insanlık dışı' olarak nitelendirmiştir (TDP, 2004: 806).

Bu tarihten sonra siyasi ilişkiler kısmen gerilemeye başlasa da, Ankara'nın Tahran'a yönelik petrol bağımlılığı Türkiye'yi Batılı ülkelerden farklı bir politika izlemeye itmiştir. Örneğin **Nisan 1980'de Washington yönetimi, Avrupa Topluluğu ve Türkiye'den İran'a ambargo uygulamalarını talep edince** Ankara açık bir şekilde bu ambargo kararına katılmayacağını açıklamıştır. Yine benzer bir şekilde ABD'nin İran'a rehineleri kurtarmak amacıyla askerî müdahalede bulunacağına ilişkin tartışmaların yapıldığı bir ortamda **Türkiye, ülkedeki NATO üslerinin İran'a yönelik olası bir müdahalede kullanılmasına izin vermeyeceğini** belirtmiştir (Bölme, 2012: 300).

5 EKİM 1980

Türkiye'nin İran ve Irak petrolüne bağımlılık oranı %44

NEW YORK, AP, (AA)

Birleşik Amerikalı petrol uzmanları tarafından yapılan bir araştırmaya göre İran-Irak petrolüne bağımlı olan ülkelerin başında Brezilya ve Portekiz ile birlikte Türkiye yer almaktadır. Araştırmaya göre Türkiye, Körfez savaşından önce toplam petrol ithalatının yüzde 44'ünü İran ve Irak'tan sağlamaktaydı.

Bazı ülkelerin savaşta önce İran ve Irak'dan aldıkları petrolün toplam petrol ithalatı içindeki yüz

desi aşağıya çıkarılmıştır:

Türkiye yüzde 44, Brezilya'da 44, Portekiz yüzde 44, Hırvatistan yüzde 41, Doğu Avrupa (Almanya) yüzde 29, Fransa yüzde 23, İspanya yüzde 23, Yunanistan yüzde 20, Avustralya yüzde 11, İrlanda yüzde 11, Avusturya yüzde 10, İngiltere yüzde 9, İsveç yüzde 9, Japonya yüzde 8, Belçika yüzde 7, Kuzey Kore yüzde 7, Güney Kore yüzde 4, Hollanda yüzde 4, ABD yüzde 2.

3 Şubat 1979: Türkiye, İran devrimi sonrası Humeyni'nin 1 Şubat'ta devlet başkanlığına getirildiği yeni rejimi kısa süre sonra tanıdı.

15 Şubat 1979 Perşembe

ANKARA, (ANKA) — Başbakan Bülent Ecevit, İran Geçici Hükümeti Başkanı Mehdi Bezirgan'a gönderdiği bir kutlama mesajı ile iki ülke halkları ve hükümet arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi arzusunda olduğunu belirtmiştir.

Başbakan Bülent Ecevit, İran geçici hükümeti Başkanı Mehdi Bezirgan'a gönderdiği kutlama mesajı şöyledir:

«Hükümeti kurmuş olduğunuzu öğrenmekten büyük mutluluk duydum. Bu vesile ile ekselanslarını içten kutluyorum. Gene bu fırsattan yararlanarak, Türk ulusunun

Ecevit, İran'ın geçici hükümet başkanı Bezirgan'a bir kutlama telgrafı gönderdi

(Arkası: Sa. 11, Sü. 8 de)

4 Kasım 1979: Rehine krizi ile birlikte Türk-İran ilişkileri gerginleşse de, Türkiye ABD müdahalesinde üslerin kullanılmasına izin vermedi

Milliyet Halk Gazetesi

BUDUN 13 SAYFA 10 LIRA

YIL: 30, SAYI: 11670

KURUCUSU: ALİ NAĞİ KARACAN

ABD'nin İran'daki rehineleri kurtarma harekâtı başarısızlıkla sonuçlanınca...

DOĞU VE BATI KAYGI İÇİNDE

ANKARA'da

Başbakan Demirel: «Amerikan uçakları İran'da Türkiye'den hareket etmedi»

TAHRAN'da

Humeyni: «Carter, İran'a yeni bir manevraya geçerse rehineleri aldırırız»

Carter, sonuncu kalan rehineyi kurtarmaya çalışıyor

ABD, İran'da rehineleri kurtarmaya çalışıyor

ABD Kongresi'nin 2 Dışişleri Komisyonu Başkanı, «Carter, yetkilileri aygırdı»

KARŞI 5 KİŞİLİK BİR

SONUÇ

ÇAPRAZ YENİ RİD

Nisan 1980: Ekonomik krizle boğuşan Türkiye, ABD'nin İran'a ekonomik ambargo talebine olumlu cevap vermedi.

İran: «Türkiye, ABD ve Irak'la ilişkilerimizde tarafsız kalmalı»

ABD, BİZDEN AMBARGOYA KATILMAMIZI İSTEDİ

Demirel, «Bölgedeki kaygı verici gelişmelerden endişeliyim» dedi

Haberleri 6. Sayfada

1981: Türkiye'de İran İslam Devrimi'nin bir temsili

Dış Borç ve Döviz Krizleri

1947'de 21,3 milyon dolarla başlayan dış ticaret açığı zamanla Türkiye'nin kronik bir problemine dönüşmüştür. Bu açık önceleri dış yardımlar yoluyla kapatılırken, ilk kez 4 Ağustos 1958'de Türkiye, Uluslararası Para Fonuna (IMF) belli ekonomi düzenlemelerini öngören 'niyet mektubu' ve-

Siyasal parti liderlerinin yurt gezilerinin de akaryakıt tüketimini artırdığı bildiriliyor

Dövizsizlikten bazı petrol bağlantıları iptal edildi

- Petrol Ofisi, 2 aylık bir dönem için programladığı spot alımlardan ancak %47'sini gerçekleştirebildi
- ATAŞ Rafinerisi %35 kapasite ile çalıştığı için ATAŞ'tan dağıtım yapılan bölgelerin birçoğu Alağa ve İPRAŞ'a bağlandı
- TPAO ve Petrol Ofisi yetkilileri sıkıntının bir süre daha devam edeceğini bildirdi

Haber: 12. Sayfada

1970lerde Türkiye'nin Makroekonomik Performansı

Yıllar	GSYİH Yıllık Büyüme Hızı	Enflasyon Oranı	Bütçe Dengesi (milyon dolar)	Yatırım (GSYİH oranı)
1972	6.0	18.0	47	20.1
1973	4.1	20.5	534	18.1
1974	8.8	29.9	-662	20.7
1975	8.9	10.1	-1,889	22.5
1976	8.9	15.6	-2,286	24.7
1977	4.9	24.1	-3,431	25.0
1974-77 ortalaması	7.3	19.9	-2,067	23.2
1978	4.3	52.6	-1,595	18.5
1979	-0.6	63.9	-1,203	18.3
1980	-1.0	107.2	-3,304	21.4
1978-80 ortalaması	0.9	74.6	-2,034	19.4

1973 petrol krizi, dış ticaret açığının büyümesindeki en önemli nedendi. Açık 1972'de 667 milyon dolardan 1977'de 4 milyar dolara çıktı

1974: Ekonomik krizin bir başka önemli nedeni Kıbrıs harekatinin ve ardından gelen ambargoların bütçeye getirdiği büyük yükü.

Tüketimde kısıntı yapılmazsa petrol için yılda 1 milyar dolar ödeyeceğiz

ANKARA, Omba DÜRU bildiriyor
Petrolü 6 ülkenin Tahran'da ham petrol fiyatlarına yaptıkları yüzde yile oranındaki zam, Türkiye ekonomisini olumsuz yönde etkileyecek ve petrol tüketiminde kaçınılmaz bir şekilde Türkiye gelecekte yıl petrol için dışarıya yükümlü olarak 1 milyar dolar ödeyecektir.

ra'ya henüz kesin bilgiler gelmemiş olmakla birlikte 5 dolar civarında olan Basra Körfezi ham petrol fiyatları 11,50 dolara yükselmektedir. Bu fiyatlar petrolün satışına göre 12,50 dolara kadar çıkabilecektir. Yetkililerin verdiği bilgiye göre bu durumda Türkiye'de birlikte varıl başına 5,5 dolara ulaşacak olan 100 milyon dolar petrol bu defa varıl başına 14 dolara ulaşacaktır. Varıl ücretinden yapılan bu hesap tona çevrildiği takdirde...

Devamı Sa. 11, Şu. 1 de

PETROLCÜ 6 ÜLKE %100 ZAM YAPTI

İran Şahı, endüstrileşen ülkelerin kemerlerini sıkmasını tavsiye etti.

Kıbrıs Barış Harekâtı 1974 yılı bütçesinde 4,5 milyar lira açığa yolaçtı

ANKARA, (Cumhuriyet Bütçesi)
Maliye Bakanı Bedri Gürsoy, Kıbrıs Barış Harekâtı harcamalarının etkisiyle 1974 mali yılı bütçesinin 4,5 milyar lira açıkla kapandığını açıkladı, ancak bunun yine de yasanın olağanüstü koşullar gözönüne alındığında ba-

te birim için mühim olan şey Türk savunmasının gücünden kaybetmemesidir. Onun için geçerli her türlü mali tedbirleri alacağız. Hiç ondan şüphe edilmemesi.

■ Maliye Bakanı Gürsoy, Amerikan askeri yardımının kesilmesi nedeniyle Türk savunma gücüne ilişkin her türlü tedbirin alınacağını açıkladı

13 ŞUBAT 1975

1979: Petrol krizi bir türlü çözülemeyince Türkiye'de karne ile benzin satışına başlandı.

DAHA UZUN VE SAĞLIKLI YAŞAMAK İÇİN

HIZLI ZAYIFLAMA SİSTEMİ

Başlangıç 8. Haftada

Prof. Dr. Hüsrev
HAYRAN'ın
hastaneleri
perforis acentesi

Milliyet'in HAFTA SONU

magazin

EKİNE
İSTEYİNİZ

ACER: Mükemmeliyetin Cihazları
18.000 TL Önceki
TEKSTİL: MÜHÜR, MÜHÜR
PCDA: 10.000 TL Önceki
TEKSTİL: 77.448 TL Önceki

DÜĞÜN
18
SAYFA
500
KURUS

Milliyet

Halk Gazetesi

YAZININ DÜNYA

hey

YARIN ÇIKIYOR

YL 38. SAYI 11278

KURUCUSU: ALİ NAZİ KARACAN

Pam başına göre:
Waldheim, Denktaş
ve Kıprıyanı'ya
gizli bir
mesaj yolladı

● **ÖZGÜT** (Genel Tutanaklı)
1981, 1982 ve 1983
Milletler Birliği'nde
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1984'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1985'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1986'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1987'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1988'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1989'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1990'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1991'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1992'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1993'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1994'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1995'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1996'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1997'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1998'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 1999'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2000'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2001'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2002'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2003'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2004'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2005'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2006'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2007'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2008'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2009'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2010'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2011'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2012'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2013'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2014'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2015'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2016'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2017'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2018'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2019'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2020'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2021'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2022'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2023'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2024'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2025'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2026'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2027'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2028'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2029'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2030'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2031'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2032'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2033'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2034'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2035'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2036'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2037'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2038'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2039'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2040'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2041'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2042'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2043'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2044'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2045'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2046'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2047'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2048'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2049'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2050'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2051'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2052'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2053'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2054'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2055'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2056'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2057'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2058'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2059'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2060'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2061'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2062'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2063'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2064'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2065'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2066'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2067'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2068'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2069'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2070'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2071'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2072'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2073'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2074'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2075'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2076'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2077'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2078'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2079'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2080'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2081'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2082'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2083'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2084'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2085'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2086'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2087'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2088'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2089'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2090'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2091'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2092'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2093'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2094'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2095'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2096'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2097'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2098'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2099'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2100'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2101'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2102'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2103'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2104'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2105'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2106'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2107'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2108'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2109'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2110'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2111'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2112'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2113'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2114'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2115'te
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2116'da
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2117'de
Kıbrıs sorunu üzerine
konuştu. 2118'de
K

ADRES: Nuruosmaniye Caddesi
No. 65 İSTANBUL
TELGRAF: MİLLİYET, İstanbul
POSTA KUTUSU 492 İstanbul
TELEFON: 22 44 10 (Santral)

YIL: 30, SAYI: 11355

BUGÜN
20
SAYFA
500
KURUŞ

Milliyet

Halk Gazetesi

KURUCUSU: ALİ NACİ KARACAN

**BENZİN KUYRUĞU
GÖKYÜZÜNDEN
BİLE GÖRÜNÜYOR**

S. Arabist
ülkel
Ulus
bün
tüketimi
Çeşitli ülke

YILLIK AK KARTLARI 50

YASA

Talihi yansırında, büyük se-
her verile Milliyet muhabiri
foto muhabirleri ve çizerleri
hayatınız, eğlenceleriniz,
semtitarnız, kısaca yaşam
gelişecek. Bir tröve.

- Bedri Kırıman Bodrum'u
Özen Öymen anıttı.
- Özer Öral: Altinyunus'daki
dile getirdi.
- Çirhan Dura, Ecevit ve Demirel
neden tasile gidemeyocükü
Ve her gün yeni bir yaşam
kaynılayacaksınız.

Bugün 7. sayfada b

Ordu ve Manisa'da

3 kişi, Aydın

Çezaev'i'nde

1 tutuklu öldürüldü

● 24 mayısta İstanbul Ornekte
pödeki kalme baskında y
salanlardan biri de öldü

(Haberler 13. Sayfada)

● İstanbul'da araç sa-
sayı 295 bin olduğu
halde 400 bin kart
basılacak. Fazla
kartlar İstanbul'da ge-
lenlere ve kaybeden-
lere verilecek.

● DPT, Türkiye'de
akaryakıt tüketimini
azaltmak için çalış-
malarına başladı.

(Haberler 9. Sayfada)

**Koc: «Savaş
sanayii için
özel ve devlet
sektörü işbirliği
yapmalıdır»**

● Savaş sanayii ile il-
gili görüşlerini açıkla-
yan Koc, «Silahli
kuvvetlerimizin inki-
şafı olan silah, top-
muz, araç ve malzeme-
nin memleketle ilmi
sarı derece
Sınırlıdır» dedi.

● Bodur: «Yıllardır
1978'de 346 milyon
dolarlık dışalım, 315
milyon dolarlık dışa-
rım gerçekleştiril-
di»

(Haberler 8. Sayfada)

**AP Başkanlık
Divanı'nda
hükümetin
düşürülmesine
karar verildi**

● Demirel'in başkanlı-
ğında toplanan
birçok bakan hak-
kında görüşleri ver-
mesi de karara bağ-
landı.

● AP Genel Başkanı-
nun bazı çağrılar-
ıyla, kesme, elitiği
Akraba ile de görüş-
tüğü bildiriliyor

(Haberler 9. Sayfada)

şün derliği medeniyet istatistikleri arasında oluştan şün
yüküleri sürmektedir. Arap şehitleri oluşturtukları kuyraklar-
başlıca beklenmektedir. Bu kuyrakları özünüğü.

Almanya'dan alınmaktadır, yukarıdaki fotoğraflar bu görüntüye
gökyüzünden sapmamakta ve emniyetin de bu görüntüye
kurumlarındaki en iyi bakışla ortaya koymaktadır.

MHP'nin 14. Kurultayı dün Ankara'da toplandı

TÜRKES: «TÜRK TOPLUMU İÇİNDEN BİR NAZI HAREKETİ DOĞMAYACAK»

1977'den itibaren ülkede yönetilemez boyutlara ulaşan bir enerji sıkıntısı başlamıştır.

Bu sıkıntıyı gidermenin kısa vadeli çözümü dış borçlanma olmasına rağmen, 1970'lerin ikinci yarısından itibaren artık Batılı ülkeler 'Türkiye'yi devamlı siyasi şantajla para koparmaya çalışan bir müttefik' olarak görmeye başlamış ve borç vermeye yanaşmamışlardır (Birand, 1979: 129). Batının bu tavrına bir de Milli Cephe hükümetlerinin koalisyon ortağı Necmettin Erbakan'ın ve benzer bir şekilde Bülent Ecevit'in IMF'ye olan mesafeli tutumları eklenmiştir. Dolayısıyla 1970'lerin ikinci yarısında Türkiye sadece enerji kriziyle karşı karşıya olan bir ülke değil, aynı zamanda borç bulma konusunda da kriz içinde olan bir ülke görünümündeydi. Üstelik daha önce alınan dış borçların anapara ve faizleri de ödene-
mez duruma gelmiş ve 10 Şubat 1978'de Ankara hükümeti yabancı bankalara borç ertelenmesi için çağrıda bulunmuştur.

Döviz krizi ve borç bulma ihtiyacının Batılı ülkelerden karşılanamadığı bir ortamda Ankara'nın ilk yöneldiği ülke Sovyetler Birliği olmuştur. İlk olarak Haziran 1975 tarihinde iki ülke arasında Türkiye'de 700 milyon dolarlık sanayi yatırımını öngören bir antlaşma imzalanırken, ardından 1977 yılında Sovyetler Birliği, Türkiye'ye on yıl içinde 1,3 milyar dolarlık ekonomik yardımda bulunmayı kabul etmiştir. Daha sonra Ekim 1978'de imzalanan bir başka antlaşmayla da Moskova yönetimi Türkiye'ye 4 milyar dolara yakın yardımda bulunmayı taahhüt etmiş ve bir yıl sonra yapılan bir başka antlaşmayla da Türkiye'ye yönelik yardım ve kredilerden oluşan 8 milyar dolarlık bir antlaşma imzalanmıştır (TDP, 2004: 783).

Rusya'nın yanı sıra İslam ülkeleriyle de yakın işbirliğine giden Türkiye, 1974 yılında İslam Kalkınma Bankasına katılmış ve 1970'lerin sonuna doğru da İslam ülkelerine yapılacak ihracat yoluyla dış ticaret açığını kapatma yoluna gitmiştir (Kazgan, 1985: 370).

Sekiz ayda 1.1 milyar dolar dış borç ödendi

DİŞ BORÇLARIN
950 MİLYON
DOLARI NET DÖVİZ
OLARAK ÇIKTI

● IMF'ye 9.3 milyon dolar, 40 milyon dolar banker kredisi, 20 milyon dolar özel kaynaklı dış krediler faizi ödendi

Ankara / ANKA

TÜRKİYE'de 1979 yılı ocak-ağustos döneminde gerçekleştirilen dış borç ödemeleri, 1.1 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaşmıştır.

Dış borç ödemelerinin 161.9 milyon dolarlık bölümü kendi yapıları içinde karşılığı bulunmuş, 604.3 milyon dolarlık bölümü ise ödemeler dengesi hesaplarına "net döviz çıkışı" biçiminde girmiştir. Ayrıca, 50 milyon dolarlık kabul kredisi kapatılmıştır.

Dış borç ödemelerinde kendi yapısı içinde karşılığı bulunan ödemeler, DÇM ve banker

**TÜTÜN
KOMİTESİ
TOPLANİYOR**

● Tütün stoklarının eritileceği öne sürülüyor

**Merkez Bankası
birikimi 828**

Kamu kr

23 EKİM 1979

İlke anlaşmasına varıldı İslâm Bankası, petrol dışalımını için 300 milyon dolar veriyor

● 9 ay vadeli kredi için İslâm Kalkınma Bankası faiz almıyor

ANKARA, ÖZEL

İSLAM Kalkınma Bankası'nın, Türkiye'ye ham petrol dışalımında kullanılmak amacıyla 30 milyon dolar kredi vereceği öğrenilmiştir. Konuyla ilgili olarak söz konusu banka ile ilke anlaşmasına varılmıştır. Kredi-

bir kapasite ile çarışmaları sağlanacaktır. İslâm Kalkınma Bankasının kredileri genellikle 9 ay vadeli verilmekte ve karşılığında faiz alınmamaktadır.

1 MAYIS 1979

Türkiye - Sovyet Çerçeve Anlaşması, Ankara'ya son yılların en büyük kredisini sağladı

ANKARA ANKA

Dışişleri Bakanlığı tarafından çok kısa bir bildiriyle açıklanan Türkiye ve Sovyetler Birliği arasındaki anlaşmanın Türkiye'ye son yılların en büyük kredisini sağladığı bildirilmektedir.

Parafe edilen bu çerçeve anlaşması ile İskenderun Demir ve Çelik Fabrikaları üretim kapasitesi dört milyon tona

Devamı Sa. 10. Sayı 828
29 HAZİRAN 1975

Bu girişimlerin hiçbiri ekonomik düzelmeyi sağlamayınca Türkiye IMF ile görüşmelere tekrar ağırlık vermiş ve Temmuz 1979'da 325 milyon dolarlık bir antlaşma imzalanmıştır. Bu miktar Türkiye'nin içinde bulunduğu derin ekonomik kriz düşünüldüğünde hiçbir şey ifade etmiyordu ve IMF de yapısal düzenlemelere gidilmedikçe daha büyük miktarda borç verme konusunda isteksiz davranıyordu. Nihayet 24 Ocak 1980'de Türkiye IMF'in önerileri doğrultusunda ekonomiyi yeniden yapılandıracak önlemleri almayı kabul etmiştir. Bunun karşılığı ise Türkiye'nin o güne kadar aldığı en yüksek miktarda borcun IMF tarafından verilmesi olmuş ve Türkiye kendisine ayrılan kotanın altı katı kadar IMF'den kredi alabilmiştir. IMF'den alınan borcun yanı sıra Haziran 1980'de Avrupa Ekonomik Topluluğu da Türkiye'ye ekonomik yardımda bulunma kararı almış ve bunu IMF'den farklı olarak düşük faizli bağış adı altında vermiştir.

1975-1980 ekonomik krizini çözmede Türkiye üç yol denedi: Batı'yı ikna etmek, Sovyetler'le ekonomik antlaşmalar ve Ortadoğu ile yakınlaşma

1961-1984: Türkiye ve IMF stand-by antlaşmaları

Tarih	Borç (milyon dolar)
01 Jan 1961	37.5
30 Mar 1962	31.0
15 Feb 1963	21.5
15 Feb 1964	21.5
01 Feb 1965	21.5
01 Feb 1966	21.5
01 Feb 1967	27.0
01 Apr 1968	27.0
01 Jul 1969	27.0
17 Aug 1970	90.0
24 Apr 1978	300.0
19 Jul 1979	250.0
18 Jun 1980	1 250.0
24 Jun 1983	225.0
04 Apr 1984	225.0

Ocak 1980: IMF Türkiye'ye ayrılan kotanın 6 katı kadar borç verdi. Karşılığında Türkiye serbest piyasa ekonomisine geçti.

ÜNİVERSİTE ADAYLARINA ÖNERİLER ve UYARILAR... Bölge 4. sayfamızda

Milliyet Halk Gazetesi

ÖNCE 1 DOLAR 70 ve 1 MARK 40.49 TL. OLDU

FİYATLAR SERBEST VE ZAMLAR GELDİ

BU KARARLAR NEYİN BEDELİ? 234 milyon dolarlık IMF kredisi toptan veriliyor

MEMURLAR KARARLARIN ALTINI NASIL KALKACAK? İşçi, memur ve emekliler için acele önlem istendi

ZAM YAPILAN MADDELER

- Gazete kâğıdının kilosu 9 liradan 40 liraya çıktı
- Kömüre yüzde 100 zam yapıldı
- Demir-çeliğe yüzde 50 zam geldi
- Çimentonun tonu 3 bin 500 lira oldu

AKARYAKIT

Döviz bozdurana

